

96. Torstaina 28 päivänä marraskuuta 1991

kello 19

S.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta
annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikki-
päästöjen verottamisesta 3235

Hallituksen esitys n:o 71
Lakialoite n:o 10
Toivomusaloitteet n:ot 75 ja 150
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

2) Ehdotus laiksi Ison-Britannian ja
Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningas-
kunnan kanssa tulon ja omaisuuden kak-
sinkertaisen verotuksen sekä veron kiertä-
misen estämiseksi tehdyn sopimuksen
muuttamista koskevan pöytäkirjan eräi-
den määräysten hyväksymisestä 3250

Hallituksen esitys n:o 180
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

3) Ehdotukset laiksi lapsilisälain muut-
tamisesta „

Hallituksen esitys n:o 107
Lakialoite n:o 82
Toivomusaloite n:o 1166
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 12

4) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäji-
en eläkelain muuttamisesta 3255

Hallituksen esitys n:o 108
Lakialoite n:o 95
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 11

5) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjän
lomituspalveluista annetun lain muuttami-
sesta 3257

S. Hallituksen esitys n:o 106
Lakialoite n:o 97
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
n:o 13

Ensimmäinen käsittely:

6) Ehdotus laiksi Teollisen Kehitysyh-
teistyön Rahasto Oy — Fonden för In-
dustriellt Utvecklingssamarbete Ab -nimi-
sestä osakeyhtiöstä annetun lain muutta-
misesta 3261

Hallituksen esitys n:o 130
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

7) Ehdotus laiksi Helsingissä pidettävi-
en Euroopan turvallisuutta ja yhteistyötä
koskevien kokousten yhteydessä toimivas-
ta verottomien tavaroiden myymälästä ... 3262

Hallituksen esitys n:o 175
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48

Esitellään:

8) Hallituksen esitys n:o 193 Amerikan
yhdysvaltain kanssa sosiaaliturvasta teh-
dyn sopimuksen eräiden määräysten hy-
väksymisestä „

	S.		S.
9) Hallituksen esitys n:o 194 laiksi vaat- teiden tullittomasta maahantuonnista eräissä tapauksissa	3262	20) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksestä ko- timaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain muuttamisesta (HE 116)	3266
10) Hallituksen esitys n:o 195 laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta	„	21) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain muuttamisesta (HE 117)	„
11) Hallituksen esitys n:o 196 laiksi sijoitusrahastolain 27 §:n kumoamisesta ..	„	22) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi vesien saastumisesta ammattikalas- tajille aiheutuneiden kalavahinkojen kor- vaamisesta annetun lain kumoamisesta (HE 125)	„
12) Hallituksen esitys n:o 197 Valmet Oy:n lainojen valtion takauksista	„		
13) Hallituksen esitys n:o 198 eräitä erillisiä palstoja koskevaksi lainsäädän- nöksi	„		
14) Ed. Mäkelän ym. lakialoite n:o 101 siviilipalveluslaiksi	3263	Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.	
Pöydällepanoa varten esitellään:			
15) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksen johdosta laiksi am- matillisten oppilaitosten rahoituksesta an- netun lain 19 ja 24 §:n muuttamisesta (HE 189)	3266	Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat E. Aho, Andersson, Biaudet, Donner, Dromberg, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hau- tala, Iivari, Jansson, Jurva, Jääskeläinen, Kaari- lahti, Karhunen, Komi, Korva, Kuuskoski, Laakso, Laitinen, Laivoranta, Lehtinen, Lippo- nen, Louekoski, Markkula, Metsämäki, Mutti- lainen, Mäki-Hakola, Niinistö, A. Ojala, Ollila, Paasio, Peltari, M. Pietikäinen, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Ryyänen, Saastamoinen, Sei- västö, Seppänen, Särkijärvi, Takala, Tiuri, Toi- vonen, Turunen, Urpilainen, Vanhanen, Vehka- oja, Viljamaa, Vuorensola, Vuoristo ja Väyrynen.	
16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laiksi Hel- singin yliopiston Svenska social- och kom- munalhögskolan -nimisestä yksiköstä an- netun lain muuttamisesta (HE 187)	„	Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensim- mäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Jääskeläinen, Mäki-Hakola, Hautala, Anders- son, Halonen, Lehtinen, Dromberg ja Särkijärvi.	
17) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä otsonikerrosta heikentäviä aineita koskevan Montrealin pöytäkirjan eräiden muutosten hyväksy- misestä (HE 182)	„		
18) Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 hal- lituksen esityksen johdosta laiksi tuomio- kuntain hoidosta annetun lain 5 ja 8 a §:n ja raastuvanoikeudesta annetun lain 4 a §:n muuttamisesta (HE 169)	„	Ilmoitusasiat: Lomanpyynnöt	
19) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi sokerilain muuttamisesta (HE 115)	„	Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi- västä sairauden vuoksi ed. Turunen, virkatehtä- vien vuoksi edustajat Paakkinen, E. Rehn ja Seivästö sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Dromberg, Gustafsson, Hacklin, Kaarilahti, Karhunen, Komi, Korva, Kuuskoski, Laakso, Laitinen, Laivoranta, Lehtinen, Markkula, Met-	

sämäki, Mutttilainen, Niinistö, A. Ojala, Ollila, M. Pietikäinen, Rauramo, Rynänen, Saastamoinen, Särkijärvi, Takala, Tiuri, Urpilainen, Vanhanen, Vehkaoja, Viljamaa, Vuorensola ja Vuoristo, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Väyrynen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Jansson ja Louekoski sekä ensi joulukuun 4 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. O. Rehn.

Valtiontilintarkastajat vuodeksi 1992

Toinen varapuhemies: Luetaan valtiontilintarkastajien vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan valitsijamiehet
26 päivänä marraskuuta 1991
N:o 15

Eduskunnalle

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään marraskuun 26 päivänä 1991 valinneet vuodeksi 1992

valtiontilintarkastajiksi

listalta n:o 1 työeläketarkastaja Lauri Metsämäen ja sairaanhoitaja Anna-Liisa Kasurisen

listalta n:o 2 kaupunkitarkastaja Kalevi Mattilan, piiri-insinööri Pentti Mäki-Hakolan ja koulunjohtaja Boris Renlundin; sekä

valtiontilintarkastajien varamiehiksi

listalta n:o 1 kaupunkitarkastaja Iivo Polven

listalta n:o 2 kauppätieteiden maisteri Olavi Ala-Nissilän, ekonomi Oiva Savelan, kauppaopilaitoksen rehtori Bjarne Kalliksen ja diplomi-ekonomi Rose-Marie Björkenheimin.

Valitsijamiesten puolesta:

Kimmo Sasi
Puheenjohtaja

Eila Mäkipää
Sihteeri”

Toinen varapuhemies: Eduskunta päättäneen ilmoittaa vaalista hallitukselle.

Hyväksytään.

Eduskunnan tilintarkastajat vuodeksi 1992

Toinen varapuhemies: Luetaan eduskunnan tilintarkastajain vaalia koskeva eduskunnan valitsijamiesten kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan valitsijamiehet
26 päivänä marraskuuta 1991
N:o 16

Eduskunnalle

Eduskunnan valitsijamiehet kunnioittaen ilmoittavat, että he ovat tänään marraskuun 26 päivänä 1991 valinneet tammikuun 1 päivänä 1992 alkavan varainhoitovuoden ajaksi eduskunnan tilisäännön 19 §:ssä tarkoitetuiksi tilintarkastajiksi

listalta n:o 1 ylihoitaja Lea Savolaisen, varamiehenään maanviljelijä Osmo Polvinen;

listalta n:o 2 maanviljelijä Armas Komin, varamiehenään agrologi Johannes Leppänen, ja valtiotieteen maisteri Tuula Linnainmaan, varamiehenään ekonomi Oiva Savela.

Valitsijamiesten puolesta:

Kimmo Sasi
Puheenjohtaja

Eila Mäkipää
Sihteeri”

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikkipäästöjen verottamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 71
Lakialoite n:o 10
Toivomusaloitteet n:ot 75 ja 150
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Liikenne on yksi suurimpia ilmansaastuttajia maassamme. Liikenteen osuus Suomen päästöistä on mittava. Liikenne aiheuttaa noin 15 prosenttia Suomen hiilidioksidipäästöistä, liki 5 prosenttia rikkidioksidipäästöistä, noin 50 prosenttia typpioksidipäästöistä, noin 70 prosenttia hiilimonoksidi- eli häkäpäästöistä ja noin 30 prosenttia hiilivety-yhdistepäästöistä.

Hiilidioksidipäästöjä voidaan tätä nykyä vähentää vain pienentämällä polttoaineen kulutusta. Kulutuksen vähentäminen lyhyellä aikavälillä voidaan saavuttaa vain liikennettä vähentämällä. Pitkällä aikavälillä hiilidioksidipäästöjä voidaan toki vähentää autojen ominaiskulutuksen alenemisen eli teknologisten muutosten kautta, mutta ei riittävän nopeasti eikä riittävän tehokkaasti. Siten polttoaineen kulutuksen vähentäminen verotuksellisin keinoin jää ainoaksi mahdollisuudeksi.

Typpioksi-, hiilimonoksi- ja hiilivetypäästöjä voidaan vähentää suhteellisen tehokkaasti katalysaattorilla, mutta päästövähennystä saadaan vain siinä tahdissa kuin vanha autokanta korvautuu uudella katalysaattoriautokannalla. Tämä prosessi on niin hidas, että kymmenessä vuodessa päästöt vähenevät vain 15 tai 30 prosenttia.

Hiilimonoksi- ja hiilivety-yhdistepäästöjä voidaan vähentää nopeimmin bensiinin koostumusta muuttamalla. Kun lisätään bensiinin happipitoisuutta, saadaan aikaan täydellisempi palaminen ja erityisesti sellaisissa autoissa, joissa ei ole katalysaattoria, häkä- ja hiilivetypäästöt pienenevät. Siksi happipitoisen bensiinin käyttöä tulisi lisätä verohoukutuksin.

Liikenteen rikkipäästöt syntyvät lähinnä dieselöljystä. Vaikka Suomessa valmistettu dieselöljy on jo nyt Euroopan vähärikkisimpiä, verotuksella tulee suosia ns. citydieselöljyjä ja edesauttaa maakaasubussien käyttöönottoa erityisesti kaupunkiliikenteessä.

Edellä selostetulla perusteella teen valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 44 II vastalauseen mukaisen muutosesityksen 4 §:ään.

Lyhyesti selostettuna siinä on kyse siitä, että ympäristösyistä ensinnäkin lyijyttömän moottoribensiinin eli ns. vihreän bensiinin veroa korotettaisiin 10 penniä litralta enemmän kuin hallitus esittää.

Toiseksi lyijyllisen moottoribensiinin eli kaikkien saastuttavimman 99-oktaanisen perusbensiinin veroa korotettaisiin 25 penniä litralta enemmän kuin hallitus esittää.

Kolmanneksi happipitoisten uusien ns. citybensiinin vero olisi hallituksen esityksen mukainen. Esitämme citybensiinin veroa 10 penniä per litra pienemmäksi kuin vastaaville tavallisille bensiinilaaduille, koska tämän tällä hetkellä ympäristöystävällisimmän bensiinin valmistus tulee arviolta 6—7 penniä litralta kalliimmaksi. Hallituksen esityksessähän citybensiiniä verotetaan yhtä paljon kuin vastaavia muita laatuja. Vastauksessaan ed. Särkijärven kirjalliseen kysymykseen citybensiinin verotuksellisesta suosimisesta hallitus kertoo aikovansa selvittää asian. Toki on hyvä, että polttoaineiden haittojen verotusta selvitetään, mutta citybensiinin suosiminen jo nyt, ei mitenkään tulisi estämään polttoaineverojen kokonaisuudistusta. Tulevaisuudessa polttoaineverotuksen on joka tapauksessa sopeuduttava ympäristöystävällisempien polttoaineiden kehittymisen mukaan.

Neljänneksi se seikka, jonka vuoksi ainakin tässä salissa istuvat Finnairin hallintoneuvoston jäsenet älähtävät. Haluamme nimittäin asettaa ympäristöveron myös lentokoneiden polttoaineille, koska ilmailu kiihdyttää kasvihuoneilmiötä. Mutta koska Iatan säännöt kuitenkin ainakin toistaiseksi estävät asettamasta veroa kansainväliseen ilmailuliikenteeseen, joudumme tässä vaiheessa tyytymään siihen, että vero asetetaan vain kotimaan liikenteelle. Sinänsä tämä ei ole mikään kummajainen, sillä Ruotsissa on jo käytössä hiilidioksidivero kotimaan lentoliikenteessä ja Ranskassa, Norjassa ja Alankomaissa on käytössä meluvero lentoliikenteelle. Edellytämme toki, että Suomi tulee aktiivisesti kansainvälisissä yhteyksissä ajamaan sitä, että vero lentokoneiden polttoaineelle tullaan asettamaan esimerkiksi Eta—EY-alueelle.

Viidenneksi, muilta osin esityksemme on hallituksen esityksen mukainen. Eli dieselveroa emme tässä yhteydessä esitä korotettavaksi, koska dieselöljyn hintajousto on, kuten tiedämme, varsin pieni ja koska sitä käyttää lähinnä julkinen ja hyötyliikenne.

Pidämme itsestäänselvänä, että kaikkien polt-

toaineiden haitat tulee selvittää ja vero asettaa differentioituna niiden haittojen perusteella.

Syy, miksi itse en kannattanut vasemmistoliiton ajatusta porrastaa polttoainevero alueellisesti, on yksinkertaisesti se, että ilmakehä on yhteinen. Ilmansaasteet ovat täsmälleen yhtä haitallisia, aiheutetaanpa ne millä maan- tai maailmankolkalla tahansa. Ilmakehään toimii kuin tehosekoittaja. Harvaanasuttujen alueiden asukkaita tulee ennemminkin tukea kehittämällä joukkoliikennettä.

Toinen selitys: Sinänsä ed. Helteen lakialoitte rikkiverosta on erittäin hyvä. Syy, miksi en itse ollut sitä tässä vaiheessa kannattamassa, on se, että oletan, että hallitus on jossain vaiheessa lähitulevaisuudessa tuomassa esityksensä ympäristöveroiksi ja siinä yhteydessä asiaa voidaan tarkastella kokonaisvaltaisesti.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Luukkainen totesi lopussa, että hän ei sen takia kannattanut tätä hyvää lakialoitetta rikkiverosta, joka nimelläni keväällä on tehty, että hallitus tulee ehkä lähitulevaisuudessa antamaan lakiesityksiä näistä asioista, totean, että ed. Luukkainen on kyllä äärettömän hyväuskoinen.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luukkaisen ehdottama järjestelmä mielestäni asettaa maaseudun haja-asutusalueella olevat ja nimenomaan vähävaraiset ihmiset erittäin vaikeaan asemaan lähinnä sen johdosta, että — hän viittasi nimenomaan joukkoliikenteen kehittämiseen — on havaittu, että hallituksella ei riitä varoja sellaiseen. On tiedossa selvästi se, että joukkoliikennettä on nimenomaan jouduttu vähentämään sen tappioiden johdosta, kun tukirahoja ei ole riittänyt. Kyllähän ihmisillä täytyy olla sielläkin mahdollisuus järkevästi liikkua esimerkiksi silloin, kun on pitkät työmatkat ja muut. Mielestäni näin jyrkälle linjalle tässä vaiheessa ei voitaisi lähteä.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastaan ed. Helteelle: Mikäli hallituksen ympäristöveroesitys ei täytä niitä edellytyksiä ja vaatimuksia, joita meillä sen suhteen on, niin siinä yhteydessään voi hyvin uusia tämän lakialoitteen ja palata siihen uudestaan.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle vastaan. Nyt on monia tapoja, joilla haja-asutusalueilla asuville

ihmisille voidaan kompensoida polttoaineverojen vaikutus.

Vertaan esimerkiksi siihen menettelytapaan, jota olemme esittäneet maataloustulolakioloitteemme yhteydessä. Siinähan esitetään lannoiteveron korotusta ja sitten tiettyjen kriteerien mukaan laskettua kaikille maanviljelijöille tästä aiheutuvasta kustannusten lisäyksestä kompensatiota, joka on riippumaton siitä, miten paljon he käyttävät lannoitteita.

Mielestäni olisi järkevää, että haja-asutusalueiden ihmisille voitaisiin maksaa esimerkiksi jonkinlainen vuositukisumma niistä kustannuksista, mitä heille tulee polttoaineveron korotuksista. (Ed. Apukka: Onko ed. Hassi lukenut lainkaan meidän vastalauseitamme?) Mutta kuitenkin he joutuisivat ostamaan polttoaineen siihen hintaan kuin muutkin, jolloin myös he joutuisivat joka kerran, kun lähtevät autolla liikkeelle, miettimään, onko se todella tarpeellista, olisiko kenties muita vaihtoehtoja, ja jotta syntyisi myös painetta haja-asutusalueilla lähipalvelujen kehittämiseen, jotta kaikkia palveluja ei tarvitsisi hakea yhtä kaukaa kuin nyt.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Luukkainen vastauspuheenvuorossaan totesi, että hän ei kannattanut vasemmistoliiton vähemmistöön jäänyttä kantaa rikkiveroon, koska hän luottaa siihen, että hallitukselta se esitys tulee ja silloin sitä voi kannattaa. Mutta se on vähän epäohdonmukaista. Miksi ei nyt hyvää aloitetta olisi voinut kannattaa tässä vaiheessa ja sillä tavoin osoittaa, että vihreät ovat tämän ehdotuksen takana ja edelleen vaativat sitä pikaisesti hallitukselta?

Mitä tulee ed. Hassin esittämään kompensatioon haja-asutusalueiden asukkaille, niin kyllä kai on, ed. Hassi, niin, että ei voi kuvitella, että siellä esimerkiksi työmatkojen suhteen, jotka monasti ovat useita kymmeniä kilometrejä, joka aamu rupeaa harkitsemaan, lähdenkö työmatkalle vai en. Jokainen, jolla tänä päivänä työtä on, lähtee varmaan mielellään sille työmatkalle. Todellakin on aivan turha kuvitella, että jonkin haja-asutusalueelle me pystyisimme toimivat joukkoliikennesysteemit rakentamaan. Niin paljon kuin sitä itse toivoisinkin, muutamien kymmenien ihmisten vuoksi ei varmastikaan mitään kannattavaa joukkoliikennettä saada. Sen perusteella itse olen valmis kannattamaan tätä kolmatta esitystä, jossa nimenomaan pyritään näille vaikeille alueille säättämään alemmat maksut, vaikka muutoin olen sitä mieltä, että nimen-

omaan haittaveroja pitää lisätä ja sitä kautta pyrkiä esimerkiksi täällä Etelä-Suomessa, missä ruuhkaa on, yksityisautoilua vähentämään.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassille toteaisin, että kyllä siinä hyvin raskas byrokratia lähtisi uudelleen liikkeelle, jos lähdetäisiin hänen esittämäänsä linjasta. (Ed. Hassi: Päinvastoin!) Ed. Hassi voisi hieman tutustua haja-asutusalueella niihin olosuhteisiin myöskin. (Ed. Hassi: Olen tehnyt sen!)

Hän puhui myös lähipalvelujen kehittämistä. Kun nykyinen linja valitettavasti on juuri päinvastainen ja tälläkin hetkellä eduskunnan käsittelyssä on usea juuri päinvastainen lakiesitys, tuntuu käsittämättömältä jo tällainen puhe täällä.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän tätä vasemmistoliiton esitystä ongelmallisena sen takia, että rikkivero, jonka aikaansaaminen sinänsä on tarpeellista, ja toisaalta tämän muotoinen kompensatio, joka pitää sisällensä sen taka-ajatuksen, että saastuttaminen harvaanasutulla alueella on jotenkin parempi asia kuin taajamissa, on hyvin ongelmallinen kokonaisuus. Vaikka rikkipäästön verottaminen olisi sinänsä hyödyllistä ja tärkeää, niin toisaalta tämän mallinen kompensatio, mitä vasemmistoliitto esittää polttoaineverosta, on mielestäni epälooginen nimenomaan haitta-veromerkityksen kannalta. Kannatan sen tyypistä kompensatiota, jonka ed. Hassi otti esiin aiemmin.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Aluksi jotta en unohtaisi, ilmoitan, että kannatan ed. Luukkaisen esitystä ja tulen kannattamaan sitä myöskin yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Toinen varapuhemies: Varsinaiset ehdotukset tehdään vasta yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Puhuja: Tulen sitten kannattamaan sitä. Vastaan lyhyesti ed. O. Ojalan erääseen kommenttiin, jonka hän esitti täällä aikaisemmin ja joka liittyy pitkiin työmatkoihin haja-asutusalueella. Mielestäni pitkät työmatkat ovat myöskin haja-asutusalueella haitallisia, niitä myöskin siellä pitäisi pyrkiä välttämään. Pitäisi pyrkiä siellä samoin kuin kaikkialla muuallakin maassa siihen, että ihmiset asuisivat lähellä työpaikkaansa.

Näin ollen tämä vero myös siellä vaikuttaa myönteisellä tavalla kehitykseen. (Ed. Tennilä: Maaseutu hiljaiseksi!) — Se on tietysti ihan toinen asia, että maaseudulta kaikki pois. (Ed. Tennilä: Miten se on eri asia?) — Siitä syystä, että siellä voi asua jossain määrin keskitetysti tai hajallaan niin kuin varpusparvi. Semmoinen ero siinä on. Jos ymmärtää tämän asian, niin ymmärtää sen sanomattakin. Mutta se on ehkä liikaa vaadittu tässä tapauksessa.

Lakiesitys sinänsä on hyvä sikäli, että se lisää polttoaineveroa. Polttoainevero on ympäristövero, joita vihreät yleensä ovat kannattaneet. Mielestäni merkityksellistä on nyt vertailla toisiinsa niitä kolmea vastalauseetta, jotka täällä on esitetty. Ne poikkeavat toisistaan paitsi määrisään myöskin periaatteessa. Käsittelen seuraavassa lyhyesti niitä periaatteita, joita niissä on esitetty.

Ensinnäkin on todettava, että liikenteen ulkoiset haitat, joihin lasken sekä ympäristöhaitat että turvallisuudesta aiheutuvat haitat, ovat suurin piirtein 15 miljardin markan vuositasolla. Sen lisäksi tulevat tietysti liikenteen kaikki kapitaalkustannukset: tieverkoston ylläpitokulut, autojen ostoihin sijoitetut menot jne., joten kokonaismenot liikenteessä ovat 60 miljardin luokkaa vuodessa. 15 miljardin markan menot pitäisi suurin piirtein pystyä kompensoimaan tämän tyyppisillä veroilla kuin tässä on esitetty. Tältä pohjalta voi todeta, että kaikki nämä esitykset, sekä hallituksen esitys että kaikki kolme vastalauseetta, ajavat verokannan aivan liian alhaiseksi. Verot ovat aivan liian vähäisiä. Niiden pitäisi olla noin kaksinkertaiset, jotta ne olisivat sillä tasolla, jolla pystyttäisiin kompensoimaan liikenteestä aiheutuvat riskitekijät, sairaalakulut ja ympäristöhaitat, joissa ovat meluhaitat silloin mukana.

Tässä on eräs periaatteellinen piirre, joka näyttää sisältyvän kaikkiin vastalauseisiin ja hallituksen esitykseen ja jota pidän puutteena. Kun täällä puhutaan ympäristöveroista, on unohdettu se, että ympäristöverot jakautuvat kahtia. Ne jakautuvat resurssiveroihin ja saasteveroihin. Tässä puhutaan vain jälkimmäisistä. Itse asiassa polttoaineveroihin tulisi sisällyttää kahden tyyppisiä veroja, jotka olisi hyvä erottaa toisistaan sillä tavalla, että nähtäisiin, mihin ympäristöhaittoihin ne kohdistuvat. Osa niistä olisi resurssiveroja ja osa saasteveroja: hiilidioksidi- ja rikkidioksidi-veroja. Nähdäkseni tässä oleva verotaso vastaa korkeintaan päästöveroja, siis saasteveroja. Resurssiverot puuttuvat kokonaan. Jos

ne otettaisiin mukaan, silloin ilmeisesti verotaso-kin nousisi noin kaksinkertaiseksi.

Sitten joitakin huomioita vastalauseitten sisäl- löstä.

Ensinnäkin demareitten vastalauseessa vero on eroteltu sillä tavalla, että niissä polttoainela- duissa, joissa happipitoisuutta on nostettu ja bentseenipitoisuutta laskettu, on pienempi vero kuin yleensä. Se on minusta oikea suuntaus sillä tavalla, että pyritään erittelemään vero sen ympäristöhaittojen mukaisesti. Tässä suhteessa mielestäni demarien vastalause on kannatettava. En pidä sitä kannatettavana siinä suhteessa, että se jättää kuitenkin veron tuoton kokonaisuudes- saan vähäisemmäksi kuin ed. Luukkaisen esittä- mä vastalause.

Ed. Luukkaisen vastalauseessa on korkein verokanta, mitä tulee käsiteltävänä olevaan la- kiin. Siitä syystä tulen kannattamaan sitä yksi- tyiskohtaisessa käsittelyssä.

Vasemmistoliiton vastalauseessa on koko- naan uusi laki, joka koskee rikkiveroa. Laskel- mieni mukaan sen taloudellinen vaikutus olisi noin 1,3 miljardia markkaa vuodessa aluksi. Sitä ei vastalauseessa esiinny, mutta mikäli laskelma on oikein, päädyn suurin piirtein sellaiseen sum- maan. Myöhemmin, kun se nousisi 30 markkaan kilolta, se olisi kolminkertainen eli noin 4 miljar- dia markkaa vuodessa. Tämä on varmasti suu- ruusluokaltaan oikea, ja periaatteessa kannatan tämän tyyppistä veroa. Jos se voidaan käsitellä erikseen, tulen kannattamaan sitä myös yksityis- kohtaisessa käsittelyssä.

Sitten kohta, josta puhuttiin aikaisemmin ja jossa on tuotu aluepoliittisia näkökohtia poltto- aineveroon.

Sanottakoon heti, että mielestäni aluepoliittis- ta tukea tarvitaan. Se on oikeutettua, ja sitä pitää käyttää. Toivon, että täältä ei huudeltaisi vasta- lauseita, kun sanon saman tien, että sitä ei pitäisi tämän tyyppiseen veroon sisällyttää sen tähden, että budjetti on huomattavan epähavainnollinen ja epäselvä, kun aluepoliittista tukea sisällyte- tään lukemattomiin eri kohtiin budjetissa. Siitä ei kukaan enää ota selvää, mikä on aluepoliti- kan tuki kokonaisuudessaan. Olisi huomattavas- ti selkeämpää pitää aluepoliittinen tuki kokonai- suudessaan yhdessä budjetin kohdassa, antaa sitä saavien kuntien päättää nykyistä suurem- massa määrin, millä tavalla ne haluavat sen jakaa.

Yleensäkin aluepoliittinen tuki on jossain määrin kyseenalainen asia siitä syystä, että pitäi- si verojärjestelmää kehittää niin, että se ei olisi

tuen muodossa, vaan se olisi maksujen muodos- sa, joihin kunnat olisivat automaattisesti oikeu- tettuja. Olemme tottuneet tällaiseen subventio- menettelyyn. Jos asiaa ajattelee vähänkin uudel- la tavalla ja pyrkii radikaalisti pohtimaan, min- kälainen aluepoliittinen tuki voisi olla oikeutet- tua alueiden omista lähtökohdista, voisi päätyä ainakin kolmen tyyppiisiin ajatuksiin:

Ensinnäkin, koska nämä alueet saavat suuret tulot matkailusta, minusta niillä pitäisi olla oike- us periä eräänlaista pääsymaksua ihmisiltä, jot- ka tulevat sinne, eräänlaista maksua oleskelusta siellä. Tämä on muualla maailmassa suhteellisen yleistä sillä tavalla, että kun matkailijat tulevat jollekin alueelle, joka on tyypillisesti matkailu- aluetta ja luonnonkaunistaa aluetta, jota rasite- taan, näiden alueiden ihmiset, ne jotka siellä asuvat, perivät väliaikaisilta tulokkailta erään- laista maksua.

Sitten minusta valtion pitäisi ehdottomasti sen tähden, että koko valtakunnan kannalta on hyvä, että koko maa on asutettu, pystyä maksa- maan tukea siitä, että syrjäseudut ovat asuttuja. Siis syrjäseudulla asumisesta pitäisi sinänsä mak- saa tukea ihmisille. Jälleen olen sillä kannalla, että näiden ihmisten pitäisi nykyistä suuremmas- sa määrin itse voida päättää, millä tavalla sen tuen käyttävät.

Kolmas mahdollisuus olisi kunnallinen res- surssi- ja saastevero. Niin kauan kuin täällä on puhuttu resurssi- ja saasteveroista eli ympäristö- veroista, ne on automaattisesti aina yhdistetty valtionverotukseen. On katsottu, että ympäristö- verot ovat valtionveroja. Ei se mikään välttämät- tömyys ole. Päinvastoin olisi huomattavasti loo- gisempaa, että kunnalliseen veroon sisältyisi sa- malla tavalla kuin valtionveroonkin ympäristö- vero. Jos näin tehtäisiin, niin nimenomaan poh- joisen kunnat pystyisivät verottamaan muuta maata siitä saasteesta, joka muualta sinne tulee. Nehän itse eivät saastuta kovin paljon. Saasteet tulevat muualta. Siitä niitten pitäisi saada korva- us. Toisaalta kaikista niistä luonnonvaroista, metsästä ja muusta, jotka sieltä viedään, pitäisi maksaa korvaus näille kunnille.

Tällä tavalla ns. aluepoliittinen tuki saisi toi- sen muodon. Se ei olisikaan enää subventiota, vaan oikeutettua korvausta näille ihmisille siitä, että he asuvat siellä ja heidän luonnonvarojaan käytetään hyväksi.

Arvoisa puhemies! Näin en periaatteessa suin- kaan vastusta sitä vasemmistoliiton esityksessä olevaa kohtaa, jossa pyritään kompensoimaan syrjäseudun ihmisille heidän siellä asumisestaan

aiheutuvat kustannukset. Sen sijaan pidän epäonnistuneena sitä, että se on kytketty tähän polttoaineveroon.

Edustajat Jääskeläinen ja Mäki-Hakola merkitään läsnä oleviksi.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haittaverot nousevat polttoaineveron osalta varmasti huomattavan korkeiksi jo muutaman seuraavan vuoden aikana, ja siinä ei ole sinänsä huomautettavaa. Haittojen tulee.

Täytyisi kuitenkin aina muistaa tämä erilaisuus, mikä on olemassa, eli se, että pohjoisessa ei vaihtoehtoista liikkumismuotoa henkilöautolle valitettavasti ole, kun esimerkiksi työmatkoja tehdään.

Parlamentaarinen liikennekomiteahan lähtikin siitä, että tämä alueellinen näkökulma pitää ottaa huomioon eli haittaverot pitää porrastaa. Parlamentaarikko Paloheimo oli tässä komiteassa jäsenenä ja yhtyi siellä tähän komitean näemykseen. Nyt täällä parlamentissa parlamentaarikko Paloheimo vastustaa sitä, mitä itse komitean jäsenenä on ehdottanut.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuntuu ihan siltä — en ole seurannut radiota — että tuporatkaisu olisi syntynyt, koska on antaumuksella devalvaation sijasta siirrytty keskukselle haittaveroina, jotka ovat pop silloin, kun devalvaatiota ei pelätä.

Nämä esitykset ja niihin olevat vastalauseet ovat vähän samanlaista kuin Veikko Lavin teksti ”apulisa, hoitolisa, tukilisa”, ei sellaisenaan mitään merkitystä. Hallituksen esitys näyttää vastaavan niitä kaikkia yhteensä. Näillä väitteillä ei ole mitään merkitystä.

Ainoan positiivisen seikan tässä näin, kun hain oikeastaan tässä vaiheessa vasta valiokunnan mietinnön, jossa on tämä muun muassa ed. Apukan allekirjoittama vastalause siltä osin kuin se koskee tiettyjen kehitysalueiden eriarvoista asemaa polttoainekustannuksissa. Tämä ei toki ole ainutlaatuisia maailmassa. Sitä on tapahtunut kyllä muuallakin, että hintaa tällä tavalla porrastetaan. Toki siitä tulevat etelän matkaaajat myös hyötymään, mutta sehän ei tietysti ole mikään ongelma, jos pohjoisessa vetää se, että siellä pääsee vähän halvemmalla bensiinillä ajamaan. Sekin on aina kaikki kotiin päin.

Ed. Paloheimo sanoi, että pitäisi näin tai noin tai noin tai näin tämä asia järjestää. Absoluuttista järjestelmää ei löydy lainkaan. Mutta ed. Apukan ja kumppanien tekemä ehdotus tässä mielessä on mielestäni positiivinen. Sen tarkemmin tätä hyötyä ei pystytä jakamaan kuin tällä tavalla. Siinä saavat aina tarpeetonta hyötyä jotkut, jotka eivät ole paikallisia asukkaita, mutta tämä on ilmeisesti ainut muoto, niin että täytyy vaikkapa kannatella tällaista asiaa.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle totean hänen huomautuksestaan, että pitäisi olla näin tai noin tai niin tai näin tai noin — niin se muistaakseni oli — että en sanonut sitä niin epäselvästi, vaan sanoin, että aluepoliittinen tuki pitäisi sisällyttää yhteen tiettyyn kohtaan budjetissa, niin että se voitaisiin budjetista löytää ja nähdä, minkä suuruinen se on. Silloin siitä olisi helpompi keskustella. Niin tai näin minä sanoin.

Ed. Tennilälle, joka oli samassa parlamentaarisessa liikennekomiteassa kuin minä, huomautan, että kyllä siellä tietysti tuli yhtä ja toista hyväksyttyä, mikä periaatteessa tuntuu hyvältä, mutta yksityiskohdissa saattaisi löytyä jokin vielä parempi ratkaisu. Siitä tässä oikeastaan on kysymys. Siellähän pyrittiin tietenkin tekemään yhtenäisiä päätöksiä, koska niitä vastalauseita olisi tullut aika monta. Parlamentaarikko Tennilä tietää tämän yhtä hyvin kuin minäkin.

Ed. A p u k k a : Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Paloheimolle voisi sanoa jopa kiitoksen sanan, kun hän sentään äskeisessä puheenvuorossaan lupasi olla tukemassa tätä vasemmistoliiton rikkiveroesitystä, mikä lakiehdotus meidän vastalauseeseemme sisältyy. Minun mielestäni se on varsin loogista, koska edellisellä kaudella myöskin vihreät olivat opposition haittaverotyöryhmässä tekemässä juuri tuon kaltaista ehdotusta, joka meidän vastalauseeseemme sisältyy.

Sen sijaan ed. Paloheimo kertoili omia aluepoliittisia visioitaan, joihin en voi täysin yhtyä, koska hän totesi mm., että aluepoliittisen tuen pitäisi budjetissa löytyä yhdeltä kohdalta. Silti hän sanoi, että meidän esityksemme polttoaineiden hinnan porrastamiseksi on periaatteessa aluepoliittisesti oikein. Nyt tekee mieleni kysyä ed. Paloheimolta: Millä tavalla muutoin polttoaineiden tuki voidaan aluepoliittisesti osoittaa oikeille henkilöille kuin sillä tavalla, että se perustuu kulutusmääriin? Minä esimerkiksi tie-

dän hyvin paljon autoilijoita, jotka ajavat 5 000—6 000 kilometriä vuodessa, mutta itse ajan parhaana vuotena lähes 90 000 kilometriä vuodessa. (Ed. Paloheimo: Ei tämä mikään kyse-lytunti ole!) — Ei olekaan, mutta täällä saa esittää väittämiä ja kyseenalaistaa ainakin toisten esittämiä väittämiä. Toivon, että ed. Paloheimokin omassa viisaudessaan näitä miettii. Minä en ainakaan löydä siitä oikein hyvää ratkaisua hänen esittämällään tavalla.

Herra puhemies! Saasteveron tarkoitus on ensisijaisesti ohjata kulutusta niin, että saastuttamista vähennetään. Näinhän se on. Näiden polttoaineiden kohdalla pitäisi olla tavoitteena sen, että yksityisautoilusta luovutaan polttoaineen kalliin hinnan vuoksi ja siirrytään käyttämään edullisempia julkisia kulkuneuvoja. Tämänhän pitäisi olla tarkoitus, elikkä saasteveron pitäisi olla sellainen vero, että sitä voisi tavallaan kiertää, siis siinä mielessä poikkeuksellinen vero, että siltä pitäisi pyrkiä välttymään, jolloin vasta päästäisiin siihen tulokseen, että vähennettäisiin sitä liikkumista.

Mutta valitettavasti näistä polttoaineiden haittaveroista on tullutkin todellisia haittaveroja eikä mitään saasteveroja. Niillä hyvin paljon haitataan ihmisten liikkumista pääsemättä silti siihen tulokseen, mihin niillä pitäisi päästä, siis vähentämään saasteita. Kaikin paikoin tämä ei pidä tietytikään paikkaansa, mutta meillä on hyvin paljon alueita, missä nimenomaan näin käy. Elikkä näillä meidän haittaveroillamme ihmisten liikkuminen kallistuu, mutta ei vähene. Tämä on minusta luonnoton tulos ja seuraamus haittaveroista. Eihän haittaverojen alkuperäinen tarkoitus varmasti ole voinut tämän tapainen olla. Erityisesti harvaanasutuilla Pohjois- ja Itä-Suomen alueilla ei ole vaihtoehtoa liikkumiselle muuta kuin oma auto.

Tunnustan heti suoraan, että me vasemmistoliitossa olemme kyllä tuntuvankin haittaveroituksen kannalla. Olemme valmiita nostamaan bensiinin hintaa vaikka huomattavasti tuntuvammin kuin nyt, jos päästään semmoiseen lopputulokseen, että sillä haittaveroilla saavutetaan todella se lopputulos, mihin on pyrkimyskin. Mutta kohtuutonta on mennä nostamaan polttoaineveroja semmoisille ihmisille, jotka eivät voi sen maksamiselta välttyä vaan ajavat entistä kalliimmin mutta eivät yhtään vähempää. Pohjois- ja Itä-Suomessa matkat ovat jo huomattavasti pidempiä kuin täällä Etelä-Suomessa. Siellä, vaikka kuinka sanotaan, että ilmakehä on yhteinen, ihmiset joutuvat välttämättömässä

liikkumisessaan maksamaan jo paljon enemmän haittaveroja. Totta kai ne yksityisautot saastuttavat sielläkin ilmakehää samalla lailla, mutta jonkinlainen kohtuus ja oikeudenmukaisuus mielestäni pitäisi myös näissä vihreissä ajatuksissa olla, niin hyviä ja kauniita puolia kuin niissä tietyti teoriassa onkin. Siis ihmiset tuolla Pohjois- ja Itä-Suomessa maksavat liikkumisestaan jo muutenkin paljon enemmän, maksavat huomattavasti enemmän haittaveroja kuin täällä. Tällainen esitys on kohtuuton.

Omalta osaltani sanon, että esimerkiksi minä kansanedustajatoimessani vajaan viiden vuoden aikana en ole yhtään edustajanmatkaa — korostan: en yhtään — voinut kulkea muulla kuin omalla autolla. Montako esimerkiksi ed. Paloheimo ajaa edustajantoimen matkoistaan täällä omalla autollaan ja monestiko junalla, linjautolla, taksilla, muilla kulkuneuvoilla kuin omalla autolla? Mielestäni nämä ovat semmoisia kysymyksiä, joita on hyvin vaikea ohittaa. En väitä, etten pysty maksamaan niitä haittaveroja, mutta siellä on monta semmoista ihmistä, jotka joutuvat välttämättä leipänsä perässä ajamaan työpaikalleen tuntuvasti pidempiä matkoja kuin täällä Etelä-Suomessa. Ei minulla ole sydäntä mennä sanomaan hänelle, että ”lätkäistiin vähän sulle tuota haittaveroa lisää, kun saastutat luontoa”. Toivoisin, että tämäntapainen oikeudenmukaisuus voisi tulla muidenkin edustajien mieleen ja voitaisiin tehdä myös sen mukaisia ratkaisuja.

Erityisesti sen jälkeen, kun polttoaineiden tasahintajärjestelmä poistettiin, mielestäni tämäntapainen alueellinen porrastus on ainoa oikeudenmukainen tapa, jos halutaan yleensä oikeudenmukaisia olla. Sen vuoksi olemme vastalauseeseen porrastuksen sisällyttäneetkin.

Vaikka onkin niin, että nämä ongelmat työmatkojen ja asiointimatkojen osalta kasaantuvat kehitysalueilla Pohjois- ja Itä-Suomessa, näitä ongelmia toki löytyy joka paikasta Suomessa. Sen vuoksi me olemme vastalauseessamme esittäneetkin — sen lisäksi, että 4 §:ssä tuossa laissa esitetään, että neljä Pohjois- ja Itä-Suomen läänin vapautettaisiin tämänkertaisesta korotuksesta elikkä niiden osalla säilytettäisiin polttoaineverotus entisellään — sellaista lausumaa, että myös muualla Suomessa, missä ihmisillä ei yksinkertaisesti ole muuta vaihtoehtoa kuin käyttää välttämättömillä työ- ja asiointimatkoillaan omaa autoaan, heille verotuksellisesti asia kompensoitaisiin. Tämän ylimääräisen osan kohdalta en ole vaatimassakaan, että aikaisempia asioi-

ta heille pitäisi kompensoida. Sen takia toivoisin, että edustajat Hassi ja U. Anttilakin lukisivat sen vasemmistoliiton vastalauseen kokonaan, kun täällä muun muassa ed. Hassi ed. U. Anttilan tukemana esitti, että näille ihmisille, jotka joutuvat pakosta matkojaan ajamaan omalla autolla, pitäisi antaa joku tietty rahamäärä. Minun mielestäni tämä verotuksellinen helpotuksen antaminen on paljon parempi ratkaisu ja pystyy tähtäämään juuri samaan kuin ed. Hassin esitys, eikä tarvitsisi ruveta kenellekään rahapusseja jakamaan.

Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä on tullut jo esille, vasemmistoliiton vastalauseeseen sisältyy myös toinen lakiehdotus eli rikkiverolakesitys, jonka olemme esittäneet ja tulemme täällä esittämään. Tämä perustuu, niin kuin on jo todettu, edellisen eduskunnan aikana toimineen opposition haittaverotyöryhmän esityksiin. Elikä toivoisin myös ed. Luukkaisen miettivän vielä ennen kuin asettuu sille kannalle, että hyväuskoisuudessaan odottaa hallitukselta tämmöistä esitystä, harkitsevan siis tämän tukemista, koska tämä on myös vihreitten ajatusten perusteella tehty aivan yhteistuumin viime kaudella.

Rikkiveroesitys lyhyesti perustuu siihen, että Suomi on hyvin merkittävä rikkipäästöjen aiheuttaja ja tällä pyritään näihin puuttumaan varsin tehokkaalla tavalla. Tämä on, niin kuin lakiesityksen lukeneet näkevät, porrastettu sen vuoksi, että päästöjen aiheuttajilla olisi aikaa sopeutua tilanteeseen ja ohjata omien päästöjensä vähentämistä, että tältä verotukselta välttyttäisiin.

Minun mielestäni tämä on juuri oikean suuntaista haittaverojen säätämistä, että annetaan aikaa sopeutua tilanteeseen. Annetaan esimerkiksi teollisuuden tehdä ratkaisuja, joilla ne voivat välttyä tältä verolta sen vuoksi, että ryhtyvät alentamaan päästöjään. Silloin ollaan oikealla tiellä, mutta jos autoilua esimerkiksi verotetaan vain periaatteena, että saadaan valtiolle markkoja, mutta ihmisillä ei ole mahdollisuutta sitä saastuttamista vähentää, niin se ei ole minusta oikein.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämmöiset ajatukset, joissa pyritään oikeudenmukaisuuteen ja kohtuuteen, niin kuin lainsäädännössä yleensä pitäisi pyrkiä, herättävät jonkunlaisia ajatuksia muissakin ihmisissä. Näitten päästöverojen osalta toivoisin, että edellisen kauden suurin oppositiopuolue keskustakin muistaisi, minkälaisia haittaveronippua me olimme viime kaudella yksituumaisesti tekemässä.

Edustajat Hautala ja Andersson merkitään läsnä oleviksi.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Logiikka on vaikea ala, mutta yritän kuitenkin selvittää äskeistä ajatusta loogisesti.

Aluepoliittinen tuki pitää antaa kaikille ihmisille samanlaisena riippuen heidän asuinpaikastaan, silloin se on minun mielestäni oikeudenmukainen. Toki pitää antaa riippumatta siitä, kuinka paljon he ajavat autolla. (Ed. Tennilä: Tai kuinka rikkaita ovat!) Ei sitä pidä antaa sen mukaan, kuinka paljon he tietyllä alueella ajavat autolla, vaan sen mukaan, että he asuvat siellä ja että se on heidän asuinpaikkansa. Sillä perusteella se annetaan eikä sillä perusteella, että he ajavat siellä paljon autolla.

On huomattavasti johdonmukaisempaa lähteä käsittelemään asiaa niin, että kaikkialla riippumatta siitä, missä osassa maata asuu, pitää paljosta autolla ajamisesta maksaa veroa. Tämän rinnalla pitää aluepoliittista tukea maksaa tietyn alueen ihmisille riippumatta siitä, ajavatko he paljon autolla vai eivät. Ei asiaa saa kytkeä autolla-ajoon, niin kuin tapahtuu, jos se pannaan polttoaineveron sisään. Se on erittäin epäjohdonmukaista ja johtaa huonoihin välillisiin vaikutuksiin. Toivottavasti tämä tuli nyt selväksi.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Paloheimo haluaisin minäkin aluepoliittisen tuen kansalaisille ojentaa sellaisessa muodossa, että se olisi saman suuruinen kaikille. Ei vasemmistoliiton esitys pidä sisällään sitä ajatusta, johon ed. Tennilä tuossa välihuudossaan viittasi, että varallisuuden mukaan. Käsitteäkseni veroa, joka on vastalauseessa sivulla 13, ei voida porrastaa mitenkään varallisuuden mukaan. Se asian loogisuudesta.

Mutta vielä tähän loogisuuteen muutenkin. Jos jokin tehdas Lapissa saastuttaa saman verran kuin tehdas Uudellamaalla, niin en katso, että tehtaalle Lapissa tulisi myöntää aluepoliittista syistä tukea näiden saasteiden perusteella, vaan sen tulisi olla jotain muuta aluepoliittista tukea. (Ed. Apukka: Emme me esitäkään tämän kaltaista porrastusta!) Saastutuksestaan sen tulisi maksaa sama määrä kuin uusmaalaisen tehtaan. Näkisin, että tämä analogia olisi pikemminkin paikallaan

kuin vetoaminen varallisuuteen tässä kysymyksessä.

Mitä tulee vielä työmatkakuluihin, niin nehan ovat tietyissä rajoissa verovähennyuskelpoisia, ja siinäkin mielessä aluepoliittisen näkökulman ja työmatkakulujen rinnastaminen ei ole aivan niin yksioikoista kuin ed. Apukka väitti.

Ed. H a u t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Apukka voisi ehkä tutustua sisäasiainministeriön maaseututyöryhmän hyvin paksuun ja perinpohjaiseen mietintöön. Se on tuore, ja siinä esitetään kymmeniä erilaisia keinoja, joilla voidaan tukea syrjäseutujen asukkaita sen takia, että he asuvat syrjäseuduilla, ei sen takia, että he ajavat autolla.

Toinen mahdollisuus lähestyä kysymystä mielestäni on se, että esimerkiksi suurten kaupunkien rajoille asetettaisiin tietulli. Se vaatii läinsäädännöllisiä muutoksia. Silloin varmasti verotettaisiin autoilua siellä, missä siitä on myös eniten haittaa ja missä on eniten vaihtoehtoja tarjolla.

Mutta maaseututyöryhmän ajatukset lähtevät siitä, että esimerkiksi syrjäseudun asukkaille voitaisiin myöntää yleinen verovähennys asuinpaikan perusteella.

Mielestäni nyt olisi korkea aika löytää sellaisia uusia aluepoliittisia keinoja, jotka kestävät myös yhdentyvässä Euroopassa, keinoja, joita ei voida tulkita kilpailua vääristäviksi tekijöiksi. Uskon, että tästä voisi löytyä siihen aineksia.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Paloheimo puhui loogisuudesta jne. En voi ymmärtää tällaista loogisuutta, että tasapäinen aluepoliittinen tuki on oikeudenmukainen. On otettava huomioon, että siellä asuu ihmisiä, jotka joutuvat pakosta ajamaan työ- ja muita matkoja paljon enemmän kuin esimerkiksi naapurinsa. Kyllä minun mielestäni silloin, kun lähdetään tasapäiseen tukeen, lähdetään aika pitkälle hakoteille. Toivoisinkin, että kun vihreät näitä asioita painottavat näin kovasti, niin he lähtisivät nyt tutustumaan olosuhteisiin siellä muutenkin kuin riippumaan puissa.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn ed. Paloheimon käsitykseen oman logiikkansa ontuvuudesta. Minullekin oli hyvin vaikea ymmärtää, että te puhutte jostain yleisestä verovähennyksestä. Välittämättä siitä, ajaako joku autoa paljon tai ajaako ollenkaan te olette valmiita antamaan samanlaista aluepoliittista tukea molemmille. Ei

tämä nyt ole oikein ymmärrettävää. Minä en kyllä käsitä, että vihreään aluepolitiikkaan ei millään tavalla voisi oikeudenmukaisuus sisältyä.

Mitä tekemistä jollain tuella on semmoiselle ihmiselle, jolle ei esimerkiksi aiheudu pitkistä työmatkoista aluepoliittista menetystä? Miksi häntä pitäisi tukea samalla lailla kuin sitä, joka joutuu uhraamaan melkoisen osan työstä saamastaan tuloksesta siihen, että hän ajaa työmatkojaan.

Toiseksi ed. U. Anttilalle sanoisin, että emme ole vastalauseessamme esittäneetkään, että Lapin teollisuuslaitoksille pitäisi porrastaa tässä jotakin. Minun mielestäni se oli aika huono vertaus ja väite, että me olisimme olleet sitä mieltä, että Lapissa pitäisi teollisuuslaitoksen polttoaineveron olla erilainen. (Ed. U. Anttila: Teidän esityksenne on sellainen!) — Ei ole sellainen. — Toivoisin, että vihreät tämän sinänsä kannatettavan vihreytensä vuoksi suuntaisivat pikkuisen tarmoaan myös oikeudenmukaisuuskysymyksiin, niin saattaisi kehittyä ihan kunnollinen aate pitkän päälle.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Vasemmistoliiton linja on punavihreys. Mitä se liikenteen osalta on tai voisi olla? Ensinnäkin lähdetään siitä, että liikkuminen on tarpeellista. Sen täytyy olla mahdollista kaikkialla maassa, eli liikkumista täytyy pitää jopa tietynlaisena perusoikeutena. Toisaalta täytyy lähteä siitä, että liikkumisen, kulkemisen ja liikenteen ympäristöhaitat ja muut haitat minimoidaan. Minusta nämä elementit pitää pystyä yhdistämään. Jos harjoitetaan liikennepoliittikkaa, se on myös mahdollista.

Meillä on ollut sellainen ongelma tässä maassa, että liikennepoliittikkaa ei oikeastaan ole ollut olemassakaan. Kaikki on saanut tapahtua, niin kuin on tapahtunut, ja tulokset nähdään. On syntynyt hyvin epätarkoituksenmukainen liikennejärjestelmä, erityisesti jos otetaan huomioon ensinnäkin nämä ympäristöhaitat ja muut haitat ja toiseksi maan sisällä olevat suuret erot mahdollisuudessa käyttää erilaisia liikennepalveluja.

Niin kuin sanottu, me lähdemme siitä, että kulkemisen paikasta toiseen tulee olla mahdollista kaikkialla maassa. Sen täytyy olla todella tietynlainen perusoikeuskin suorastaan. Ei voida palata enää yhteisöön, jossa eletään vain yhdessä paikassa tai liikkuminen on jollakin lailla minioitu.

Mutta pitää todella nähdä myös se, että liikenteestä aiheutuu todella paljon seuraamuksia. Erityisen huolestuttavana minäkin pidän sitä, että yksityisautoilu on lisääntynyt. Se on meillä ongelma. Se on erityinen ongelma eräillä alueilla, erityisesti Helsingin keskustassa se on suuri ongelma. Maan eri osien välillä on eroja, ja mittaukset osoittavat sen kiistattomasti. Jos katsoo asiaa maailman laajuisesti, niin yksityisautotuminen on yksi suurimpia ekologisia uhkakiteijöitä, paljon suurempi tietysti kuin meillä vielä tällä hetkellä.

Pitää siis harjoittaa liikennepolitiikkaa, joka minimoii nämä haitat. (Ed. Paloheimo: Hyvä!) Liikennepolitiikassa varmasti tarvitaan kahdenlaisia tekijöitä eli positiivisia toimia ja tiettyjä rajoittavia toimia.

Positiivisella tarkoitan sitä, että Suomessa pitää olla joukkoliikennejärjestelmä. Vain se mahdollistaa sen, että ihmiset voivat sitä käyttää. Niin kuin jokainen tietää, tällä hetkellä joukkoliikennejärjestelmä Suomessa on pahasti rappeutunut ja rappeutuu kaiken aikaa. Erityisen vaikeassa asemassa ovat haja-asutusalueet, mistä suurelta osin joukkoliikennejärjestelmä puuttuu kokonaan. Se on todella vakava tilanne. Tähän voi tehdä myönteisen muutoksen vain siten, että joukkoliikennejärjestelmää tuetaan kaikissa sen eri muodoissa ja kaikilla mahdollisilla tavoilla.

Suuri kysymys ovat myös tavarakuljetukset, sillä ne tulevat lisääntymään. Tältä osin lähdemme siitä, että pitäisi mahdollisimman paljon käyttää kiskoja hyväksi eli rautateitä. Paljon puhutut yhdistelmäjärjestelmät ovat erittäin tarpeellisia. Minusta on aika kummallista, että esimerkiksi Helsingistä ajetaan rekoilla Lappiin tavaraa, joka aivan hyvin voisi kulkea kiskoilla, jos yhdistelmäjärjestelmä olisi luotu tai jos se edes luotaisiin.

Toisaalta kyllä varmasti haittaverot ovat myös tarpeen, koska sitä ihan turhaa ajamistaakin henkilöautoilla ilman muuta on. Minä muuten, ed. Hautala, kannatan myös näitä tullisysteemejä silloin, kun mitään muita keinoja ei ole rajoittaa jollakin alueella todella turhaa liikkuamista. Esimerkiksi Helsingin keskustassa ajetaan paljon ihan turhaan. Täällä on vaihtoehtoisia kulkemismuotoja, ja kuten tiedämme täällä olevat, on aikoja vuorokaudessa, jolloin tilanne on suurin piirtein toivoton, kun niin paljon yksityisautoja keskustaan tuppaa, vaikka vaihtoehtoja on. Silloin juuri tällaiset rajoittavat toimet kuten haittaverot ja tullit jne. ovat erittäin hyvä keino.

Mutta kyllä tässä haittaverojen asettamisessa täytyy olla myös kohtuullinen ja oikeudenmukainen. Se on minusta sitä, että otetaan huomioon maan sisällä olevat suuret erot ensinnäkin vaihtoehtojen osalta. Kuten ed. Apukka totesi, ei Lapissa ole vaihtoehtoja juurikaan enää olemassa. Esimerkiksi henkilölle, joka käy Veitsiluodon tai Metsä-Botnian Kemlin tehtaalla töissä Kemnimaasta 50 kilometrin päästä, ei ole mitään vaihtoehtoa. On ajettava omalla autolla, jäätävä töistä pois tai muutettava maaseudulta taajamaan. Enkä pidä sitäkään viisaana ratkaisuna.

Ed. Paloheimo sanoi, että maaseudulla voidaan asua hajallaan tai keskitetysti. Minä en oikein päässyt kärryille, miten maaseudulla, haja-asutusalueella voi keskitetysti asua. (Ed. Paloheimo: Kyllässä!) — Ehkä on ed. Paloheimon piirustuksissa sellainenkin mahdollisuus. Minä en ymmärrä, miten se enää silloin on haja-asutusaluetta. Eikö se ole jo kirkonkylä tai kaupunki? Mutta voi olla, että sellainen piirustuskin on tehty siellä vihreiden toimistossa, jossa haja-asutusalueesta tuleekin yhtäkkiä keskitettyä asutusta.

Ei Kemissä töissä käyvillä kemnimaalaisilla ole vaihtoehtoja. Joka päivä on ajettava edestakaisin. Tämän vuoksi ei ole oikein, että heitä rapataan samalla tavalla kuin niitä, joilla on vaihtoehto. Toisaalta pitää nähdä, että etäisyydet ovat aivan erilaisia: Esimerkiksi Rovaniemeltä käydään Ivalossa aika paljon töissä. Rakennusmiehet menevät maanantaina sinne ja tulevat perjantaina takaisin. Kulkemista tulee pakosta viikossa hyvin paljon, että työpaikan voi ottaa vastaan. Kun Helsingin seudulla käydään Espoosta Helsingissä henkilöautolla töissä, niin etäisyys on lyhyt, eikä se haittaverotunnu, vaikka se olisi korkeakin. Siellä se tuntuu, missä etäisyys on pitkä.

Eli tässä käy huomaamatta loppujen lopuksi siten, että haittaveroista tulee nurin kääntyneitä eli ne ovat korkeammat siellä, missä tosiasiaassa liikennehaittoja on vähemmän eli pitkien etäisyyksien harvaanasutuilla alueilla. Ne menevät nurinpäin: Haittaverojen todellinen merkitys on pienempi siellä, missä haitat ovat suuremmat, kuin siellä, missä haitat ovat pienempiä. Näinhän se ei voi olla. Ei siinä ole logiikkaa silloin, jos ne näinpäin kääntyy, niin kuin tässä mallissa, mitä nyt vedetään, kääntyy. Tämä oli yksi perussyy siihen, että parlamentaarinen liikennekomitea lähti siitä ajattelusta, että täytyy joku porrastus kehittää. Muutoin tullaan kohtuuttomaan

tilanteeseen, sillä minä uskon, että haittaverot tulevat lisääntymään. Se on eurooppalainen kehityssuunta ja siinä mielessä varmasti oikea, mutta maan sisällä pitää olla oikeudenmukaisuutta ja kohtuullisuutta ja ottaa huomioon erilaisuudet.

Sen vuoksi teenkin ehdotuksen, että käsittelyn pohjaksi otetaan ed. Apukan nimellä kulkevaan III vastalauseeseen sisältyvät kaksi lakiehdotusta.

Herra puhemies! Vaikka puhun erittäin voimallisesti sen puolesta, että pohjoisessa bensiinin pitäisi olla halvempaa kuin Helsingissä, en kuitenkaan halua leimautua sellaiseksi liikennepoliitikoksi, joka vain pohjoiseen on jotakin vaatimassa. Minusta esimerkiksi ei ole mitään järkeä siinä — ja haluan tämän sanoa, että ymmärretään oikein, mistä äsken puhuttiin — että esimerkiksi Kemin ja Tornion välille laitetaan moottoritie. Vastustan ehdottomasti tällaisia hankkeita myös pohjoisessa. Pariisen minuuttia voitettaisiin ajassa, yli 100 miljoonaa markkaa se maksaisi, jos tällainen moottoritien pätkä, parikymmentä kilometriä, siihen vedettäisiin. Pidän täysin järjettömänä tällaista suunnitelmaa. En kannata myöskään valtion rahojen laittamista johonkin Ylläs-tunneliin, niin että päästään tunturin läpi autolla, kun sen tunturin voi minusta kyllä hyvin kiertää, mieluummin vielä vaikkapa suksipelillä. Tällainen suunnitelmakin jostakin syystä elää edelleen elämänsä.

Mitä pohjoisessa pitäisi tehdä, on se, että sielläkin rautateitä mahdollisimman paljon hyväksi käytettäisiin, kun ne kiskot ovat olemassa. Nyt on vain se uhka, että vähätkin yhteydet katkaistaan. Siellähän on suuri uhka siitä, että muutamat rautatieyhteydet loppuvat kokonaan: sekä Kolarin että Sallan suuntaan rautatieyhteydet ovat nyt uhattuina. Minä olen sitä mieltä ja varmasti ed. Apukka ja kaikki me olemme sitä mieltä, että esimerkiksi Kemin ja Tornion välillä pitäisi henkilöliikenne aloittaa uudelleen. Se olisi sitä oikeata vaihtoehtoista liikennepoliitikkaa, jota me ajamme. VR on lopettanut yllättäen muutama vuosi sitten tällaisenkin yhteyden, Kemin ja Tornion väliltä henkilöliikenteen. Silloin tässä kansainvälistyvässä Suomessa katkaistiin ainoa rautatieyhteys Ruotsiin. Semmoista kansainvälistymistäkin tapahtuu tässä maassa, ja semmoista kansainvälistymistä vastaan minä olen, että yhteyksiä katkotaan. Kun rautatie oli hyvässä kunnossa ja siinä oli selvä järjestelmä olemassa, olisi vain tarvittu uudet kalustot, niitä

olisi pitänyt ajoissa lähteä kehittämään, mutta sitä ei tehty ja sen vuoksi päädyttiin tilanteeseen, jossa tällainenkin yhteys katkaistiin.

Pitää siis harjoittaa johdonmukaista liikennepoliitikkaa, jossa nimenomaan suositetaan rautateitä mahdollisimman paljon. Kaikkialla, missä se vähänkin on mahdollista, pitää luoda joukko-liikennejärjestelmiä, mutta missä ne todella puuttuvat, siellä pitää ottaa huomioon se, että ihmisten on kuitenkin kuljettava ja liikuttava, ja silloin täytyy olla kohtuullinen heitä kohtaan. Ja pohjoisessa kun ei vaihtoehtoja ole, sen vuoksi me olemme tällaisen esityksen laatineet.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaksi pientä kommenttia ed. Tennilälle.

Ensinnäkin muistuttaisin siitä, että joskus on keskinäisesti sovittu, että puhuttaisiin ympäristöveroista eikä haittaveroista, koska sillä tavalla saataisiin niille parempi ns. imago.

Toinen huomautus liittyy siihen, että nämä ympäristöverot muka kääntyisivätkin itseään vastaan. Kyllä niiden pitää kohdistua kulutuksen määrään riippumatta siitä, millä paikkakunnalla kulutus tapahtuu, eikä siihen, kuinka paljon siellä seudulla yleensä kulutetaan. Jos ajatuksen, että se porrastettaisiin, ottaa toisin päin, että se otetaan subventiona, niin silloinhan se merkitsee sitä, että sellaista autoa, joka kuluttaa enemmän polttoainetta kuin toinen auto, subventoidaan enemmän, ja sellaista henkilöä, joka kuluttaa enemmän aikaa ja bensiiniä turhiin ajoihin, subventoidaan enemmän kuin sitä, joka säästäväisesti yrittää käyttää. Minusta haitan vähentäminen on se periaate, joka riippumatta siitä, mitä paikkakuntaa tarkastellaan, on vihreitten ajattelun perustana.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta kyllä tämä haitan käsite ei ole ollenkaan huono. En tiedä, miten me näitä asioita haluamme ilmaista, mutta kielellähän voidaan pelata. Minusta kannattaa puhua asioista asioiden nimellä. Kauniiltahan ympäristövero kuulostaa, mutta kyllä minun käsittääkseni kysymys on kuitenkin haittojen ehkäisemisestä. Minusta on selvää, että Helsingin keskustassa bensiinin poltosta tulee enemmän haittaa kuin

Savukosken Martilla, olen aivan varma siitä. Täällä on paljon huonompi ilma liian liikenteen vuoksi kuin Savukosken Martilla. — Minä puhun Martista sen vuoksi, että ed. Pulliainen tuntee sen seudun niin hyvin, vihreiden kansanedustaja. — Kyllä siellä on, vaikka siellä ajetaan autolla, vähemmän liikennehaittoja kuin Helsingin keskustassa.

Itse asiassa te vihreät olette samalla linjalla, mitä me esitämme. Miten? Siten että te esitätte erityistä liikennetullia näihin suuriin kaupunkeihin eli vielä aivan erityistä veroa, veroa veron päälle eli haittaveroa haittaveron päälle, se on sama, millä nimellä me puhumme. Minusta se on oikea linja. Tehän olette kai sitä mieltä, että esimerkiksi Helsinkiin pannaan tietulli, vai mitä? Sehän on erityisvero Helsingin liian suurten liikennehaittojen pienentämiseksi. Näin minun logiikkani sanoo teidän esityksenne olevan. Te kannatatte porrastettua systeemiä, mutta ette halua kannattaa jostain syystä meidän esitystämme.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti haluan vielä todeta sen, että vasemmistoliiton esitys lähtee varsin kohtuullisesta porrastuksesta. Mehän emme ole sitä mieltä, että kokonaan ympäristövero pitäisi jollakin alueella jättää polttoaineista pois, vaan ainoastaan sitä mieltä, että nyt olisi jo kohtuullinen aika jättää tällä kertaa tämä korotus tekemättä noissa neljässä läänissä. Tokihan polttoaineitten hinnat tänä päivänä sisältävät jo paljon enemmän veroa kuin tällä hetkellä käsiteltävänä oleva esitys tekee. Tämä on varsin pieni ja varsin kohtuullinen porrastusesitys. Tätä me vain olemme pyytämässä emmekä kovin suurta etuoikeutta. Siitä huolimatta, että meidän esityksemmekin toteutuisi, pohjoisen ihmisinä joutuisimme monin verroin maksamaan matkojen pituudesta johtuen haittaveroa Etelä-Suomen ihmisiin verrattuna.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton esityksestä puuttuu kuitenkin se ympäristönäkökulma, että tämä uusi happipitoinen ns. citybensa olisi vähemmän verotettua.

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta näistä eduskunnan keskusteluista nykyisin, että nämä menevät aika mielenkiintoisiksi. Meidän hallituksemme ei enää pelkästään vetäydy vastuusta, vaan myös keskustele-

luista. Keskustelut käydään hyvin paljon nykyisin oppositiopuolueiden toimesta ja esimerkiksi tässä kysymyksessä siten, että hallituksen esitystä sinänsä ei aseteta kyseenalaiseksi, vaan sitä yritetään parantaa. Kun hallitus yleensä on syyttänyt oppositiota siitä, että se tällaisissa kysymyksissä nimenomaan pyrkii populistisesti tekemään esityksiä, jotka vähentävät valtion tuloja tai vaihtoehtoisesti lisäävät valtion menoja, niin tässä yhteydessä kaikki oppositioryhmät pyrkivät päinvastoin vähemmän populistisesti etsimään valtiolle lisää tuloja. Tässä mielessä toivoin, että nimenomaan tällaiseen keskusteluun hallituspuolueitten edustajat, erityisesti ne ministerit, jotka kaipaavat nyt kuumeisesti valtiolle jostain lisätuloja, osallistuisivat ja näin olisivat nimenomaan ympäristöpolitiikassa ottamassa sellaisia askelia, joihin ovat sitoutuneet mm. hallitusohjelmassa.

Kun keskustelua on käyty, kaikki ovat olleet samaa mieltä siitä, että meidän on nimenomaan ympäristösyistä oltava valmiit nostamaan bensiinin hintaa. Kun bensiinin reaalihintaa on laskenut koko 80-luvun, se on näkynyt mm. siten, että bensiinin kysyntä on kasvanut samana ajankohdana. Kun ilman epäpuhtauksista suurin osa tulee nimenomaan tieliikenteen aiheuttamana, tämän takia on erityisesti bensiinin osalta syytä säätää erillinen ympäristövero, nimitettäköön sitä sitten ympäristö- vai haittaveroksi.

Kun meillä tällä hetkellä on mahdollisuuksia tuottaa käytännössä erityyppisiä moottoribensiinejä niiden "ympäristöystävällisyyden" perusteella, meillä olisi myös oltava valmius lainsäädännöllisesti asettaa näille erisuuruinen veron määrä ja täten ohjata kansalaisia käyttämään vähempipäästöisiä vaihtoehtoja. Hallituksen esityksessä tätä mahdollisuutta ei ole otettu huomioon. Suomessa on tällä hetkellä kuitenkin jo käytännössä valmiudet myydä vähäpäästöistä bensiiniä, jonka happipitoisuutta on nostettu ja bensiinipitoisuutta laskettu. Happipitoisuuden nostaminen vähentää ilman katalyysaattoria toimivien autojen päästöjä merkittävästi: hääkää 25 ja palamattomia hiilivetyjä 13 prosenttia. On syytä korostaa, että sekä liijyallinen että liijytön bensiini voidaan hapettaa.

Edullisempi verotuskohtelu olisi edellytys ympäristöystävällisen kehityksen turvaamiseksi. Tältä osin on syytä viitata niihin kokemuksiin, joita on saatu liijyttömän bensiinin osalta. Kun sille on annettu veroporrastuksen kautta selvää etua, on se vaikuttanut myös kulutustottumukseen.

Tältä osin ympäristövaliokunta totesi yksimielisesti lausunnossaan valtiovarainvaliokunnalle, asiantuntijalausunnossa, että hallituksen esityksestä poiketen valtiovarainvaliokunnan tulisi edellä mainittu happipitoisuuteen perustuva porrastus verotaulukoihin tehdä. Näin ei kuitenkaan valiokunnan enemmistö halunnut tehdä. Sosialidemokraatit tulevat asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään porrastusta siten, että sekä lyijyttömän että lyijyllisen moottoribensiinin osalta tehtäisiin 10 pennin porrastus veroon. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että verotuotto, joka tosin on vain arvio riippuen siitä, kuinka kansalaiset käyttävät joko vähäpitoista tai nykyistä bensiiniä, on noin 200 miljoonaa markkaa, se suuruusluokka, jonka tämä tuottaisi valtiolle lisää. Kun valiokunnan käsittelyssä, erityisesti verojaostossa, asiaa käsiteltiin, silloin meillä oli valmiutta lähteä myös suurempiin veronkorotuksiin, mutta nyt suoritettu pakkovalvaatio tulee jo nostamaan bensiinin hintaa ja tällä tavalla aiheuttaa varmasti omalta osaltaan kulutuksen vähenemistä.

Kun tätä keskustelua on seurannut, voisi sanoa, että keskustelua ovat käyneet lappilaiset ja uusmaalaiset. Tällaisessa keskustelussa yleensä tahtoo unohtua se, että Suomea on sillä välilläkin. Kun täällä on puhuttu erityisesti pitkistä työmatkoista ja tällä perusteella nimenomaan vasemmistoliiton taholta tarjottu mallia, joka porrastaisi bensiinin hinnan nimenomaan läänijakoon perustuen, voi vain todeta, että esimerkiksi Mikkelin läänissä ei ole yhtään niin suurta asutustaajamaa kuin ovat Oulu, Rovaniemi, Joensuu, Kuopio. Miksi näiden taajamien asukkaiden pitäisi saada erillinen helpotus bensiinin hinnassa verrattuna siihen, mitä Mikkelin läänin haja-asutusalueella asuvat ihmiset pakosta joutuvat omassa työmatkaliikenteessään bensiinin osalta maksamaan? Tässä mielessä voisin kysyä, kun en tiedä tarkkaan, onko vasemmistoliitto laskenut, kuinka paljon ylipäättään työmatkaliikennettä määrällisesti on muissa lääneissä verrattuna neljään Pohjois- ja Itä-Suomen läänin: Onko käytännössä niin, että Väli-Suomen lääneissä määrällisesti työmatkaliikennettä, joka ei voi käyttää julkisia kulkuneuvoja, on kuitenkin enemmän kuin nyt esitetyissä neljässä läänissä? Veikkaan nimittäin, että näin on. Tällöin nyt esitetty porrastus ei ole oikeudenmukainen eli se perustelu, joka teillä on keskeisenä, ei voi tulla kysymykseen. Tässä mielessä mielestäni ovat jossakin määrin parempia ne ajatukset, joita vihreiden taholta on esitetty aluepoliittisista läh-

tökohdista, joita voidaan esimerkiksi ympäristöverojen osalta toteuttaa. Mielestäni tällaisia veroporrastuksia ainakaan tässä yhteydessä ilman tämän parempia perusteluja ja selvityksiä ei tule tehdä.

Kun ed. Aittoniemi totesi kolmesta erilaisesta esityksestä, joita vastalauseissa on tehty, että niillä ei ole käytännössä merkitystä ja hallituksen esitys sinänsä on hyvä pohja, täytyy huomauttaa, että sosialidemokraattien esitys merkitsee 200 miljoonaa, vihreiden reilut 400 miljoonaa ja vasemmistoliiton koko rikkiveron malli, jos se menisi läpi, useita miljardeja markkoja. Mielestäni näillä on hyvin merkittävä ero.

Kun valiokunnan käsittelyssä oli esillä myös ns. kerosiinivero, siis lentokoneiden käyttämän polttoaineen erillinen vero, tältä osin on syytä todeta, että selvitimme asiaa. Kansainvälisen liikenteen osalta tämä olisi vastoin kansainvälisiä sopimuksia, ja näin se voitaisiin ulottaa pelkästään kotimaan liikenteeseen. Tällöin veron tuotto ei olisi kovin merkittävä. Katsoisin, että asiassa tulisi edetä kansainvälisin sopimuksin siten, että pystyisimme saamaan kerosiinille kansainvälisellä tasolla oman ympäristö- tai haittaveron.

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Backman totesi puheenvuorossaan, että vasemmistoliiton esittämä porrastus neljän läänin osalta ei olisi oikeudenmukainen. Hän esitti arvelun, että muissa lääneissä on enemmän autolla ajettavia työmatkoja kuin näissä neljässä läänissä. Kyllähän tämä varmasti voi pitääkin paikkansa, että kilometrimäärinä yhteen laskien täällä ajetaan enemmän. Mutta en missään tapauksessa voi asettaa kyseenalaiseksi näkemystämme: Henkilöä kohti, siis yhtä ainoaa bensiininostajaa kohti, joka joutuu ajamaan työmatkojaan omalla autolla, varmasti ei ole muissa lääneissä pitemmät työmatkat. Siitähän nimenomaan on kysymys, että siellä, missä on kaikkein pisimmät matkat ja aiheutuu kaikkein eniten henkilöauton käytöstä ihmisille välttämättömiä kustannuksia, niitä helpotettaisiin.

Toiseksi haluan ed. Backmanille todeta, että meillähän on nimenomaan lausumaehdotus sitä varten, että kun muissakin lääneissä taatusti epäkohtia on, ei ainoastaan noissa neljässä läänissä, niin näitten varalta sama käsitteillä oleva haittaveron korotus kompensoitaisiin välttämättömissä työ- ja asiointimatkoissa verotuksessa. Lopputulos voi olla täsmälleen sama muuallakin niille yksittäisille ihmisille, jotka joutuvat yli-

määräisiin kustannuksiin, kuin meidän esityksemme näitten neljän läänin osalta.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Ympäristöystävällisen kehityksen turvaamiseksi on nyt parhaan esityksen hallituksen esitystä vastaan pohjustanut ed. Backman.

Muistutan tässä yhteydessä erityisesti vielä siitä, että asiantuntijavaliokuntana ympäristövaliokunta yksimielisesti teki lausunnossaan ehdotuksen, joka ei kuitenkaan menestynyt valtiovarainvaliokunnassa. Ilmeisesti oli niin, että ympäristövaliokunnan jäsenten yhteydet valtiovarainvaliokunnan jäseniin eivät jostakin syystä toimineet. Tämä ympäristövaliokunnan ehdotus sisältyy siis sosialidemokraattien vastalauseeseen, ja siitä tehdään yksityiskohtaisessa käsittelyssä erikseen esitys. Toivon, että mahdollisimman moni ennen äänestystä miettii, minkä esityksen taakse asettuu.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Muutama päivä sitten oli lehdistössä katsaus Tampereella pidetyn teollisuuden energiansäästöseminaarin tuloksista. On hämmästyttävää, kuinka vähän esimerkiksi lehtien pääkirjoituksissa on kiinnitetty huomiota tämän tilaisuuden antiin ja siinä tilaisuudessa kauppa- ja teollisuusministeriön toimistopäällikön Pirjo-Liisa Vainion ilmoittamaan uuteen energiapolitiittiseen linjaukseen. On syytä muistaa taustaksi se, että kauppa- ja teollisuusministeriötä johtaa keskustapuolueeseen kuuluva Kauko Juhantalo. Nimittäin tästä ilmoituksesta käy ilmi, että Suomen valtion, siis hallituksemme, ilmoittamana energiansäästövoite on säästää energian kulutuksessa 1—2 prosenttia vuodessa niin, että lasku on vuoteen 2010 mennessä 20 prosenttia.

Tässä on hämmästyttävässä määrin samalaista sisältöä kuin oli vihreitten ehdotuksessa hallitusohjelmaan viime kevään hallitusneuvotteluissa. Itse asiassa ehdotus on täsmälleen sama. Silloin tuleva pääministeri Esko Aho ilmoitti, että tämä ratkaisumalli on hyppy tuntemattomaan, ja ulosti meidät vihreät hallitusneuvotteluista. (Ed. Aittoniemi: Se oli ihan oikein!) — Se saattoi olla, arvoisa ed. Aittoniemi, aivan oikein. Pääsimme teidän seuraanne oppositioon, mikä teille oli suuri arvonylennys, jonka ilon niin kuin ilmoitan tässä yhteydessä teille toki soimme.

Olettehan te sympaattista porukkaa ja ed. Aittoniemi erikoisesti sen huipulla.

Mutta varsinaista asiaa. Pidän erinomaisen tervetulleena ilmoituksena: Hallituksessa on nyt puolen vuoden kypsyttelyn jälkeen päädytty tähän tulokseen. Mikä tärkeintä ilmoitukseen sisältyy myös ilmoitus siitä, millä keinoilla tavoitteeseen pyritään pääsemään. Tiedotteesta käy ilmi, että energian säästöä on tarkoitus edistää hintapolitiikalla. Strategian lähtökohtana on se, että ympäristökustannuksia siirretään asteittain energian hintaan. Tämä on aivan oikeaa ajattelua, joka on paljolti lähtenyt meistä vihreistä liikkeelle.

Sitten kuitenkin seuraa mielenkiintoinen ehto eli varauma ohjelmaan ja toteutusmalliin. Ikään kuin vedetään henkeä asteen verran takaisinpäin lausumalla ”tarkoitus on toteuttaa veroja korottamalla tasatahdissa kilpailijamaiden kanssa”. Toisin sanoen, mikäli kilpailijamaat eivät hypi tässä tahdissa, ei edetäkään näin.

Mutta mielenkiintoisemmaksi vielä asian tekee se, että täsmälleen samassa seminaarissa Metsäteollisuuden Keskusliittoa edustanut apulaisjohtaja Pertti Laine ilmoittaa ”metsäteollisuuden kannattavan säästämistä mutta vastustavan kilpailijamaita korkeampaa verotusta”. — Tämä on tarkka siteeraus. — Nyt tietysti pitää miettiä, mikä on se kilpailijamaa, johon verrataan. Jos vertailukohdaksi otetaan Saksa, siellä on energialla nelinkertainen hinta Suomen nykyiseen teollisuuden maksamaan hintatasoon verrattuna. Jos kilpailijamaaksi otetaan Japani, vastaava kertaluku on viisinkertainen. Toisin sanoen Suomen hallituksella ei ole mitään ongelmia tässä politiikassaan. Voimme aivan hyvin edetä tällä vauhdilla eli 1—2 prosenttia vuodessa laskua energian kulutukseen ja päästä vuoteen 2010 mennessä 20 prosentin vähennykseen, kun vertailulähtökohtana on tämä hetki. Tämä on minusta erinomaisen mallikasta.

Samaisessa seminaarissa on pohdiskeltu Ruotsin tilannetta. Ruotsissahan energiapolitiikka on ollut ylipäätään ympäristömaksujen osalta, niin kuin asiaa siellä kutsutaan, edistyksempää kuin Suomessa ja ylipäätään Euroopassa. Todetaan, että edistyksellisyys olisi kohtausmielisyyttä johtanut takaisinottoon eli että nyt ollaan energiaverotusta siellä alentamassa. On kuitenkin tapahtunut hallituksen vaihdos, on siirrytty sosiaalidemokraattisesta hallitsemisesta puhtaasti porvarilliseen hallitsemiseen. Uusi linjaus on tapahtunut uusien hallitsijoiden toimesta, joten kysymys ei ole mistään muusta

kuin peruspoliittisesta valinnasta, joka siellä on toteutettu.

Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin totesin, asiassa on minusta erinomaisen myönteistä tapahtumassa. Erittäin mielenkiintoista tulee olemaan se, mikä on hallituksen lupaaman energia-poliittisen selonteon sisältö. Onko sen sanoma edelleen, siis 2—3 kuukautta tästä myöhemmin, kun selonteon saamme eduskunnan käsittelyyn, se, mikä oli kauppa- ja teollisuusministeriön toimistopäällikön ilmoitus viime viikon torstaina?

Sitten, arvoisa puhemies, tänä päivänä kovin paljon mieliä kiihdyttäneestä haja-asutusalueiden verotuksesta ja ylipäättään tarjolla olevista toisaalta hallituksen esityksestä polttoaineveromenettelyksi ja toisaalta vastalauseiden mukaisista menettelyistä. Ensinnäkin totean vasemmistoliiton rikkiveroehdotuksesta sen, että minulle henkilökohtaisesti ei riitä se, että tässä yhteydessä vaihtoehtoisena mallina ehdotetaan yksinomaan rikkiveroa ja vielä siinä muodossa, kuin se oli silloin edellisen eduskuntakauden aikana. Minusta tähän olisi pitänyt liittää kloorivero, NO_x-verot ja hiilidioksidivero ja tämä kokonaisuus tuoda. Silloin myös tuoton puolella olisi oltu sillä tasolla, että tämä kokonaisuus olisi vastannut fiskaalisesti sitä, mitä on tarve saada kerättyä rahaa, ja toisaalta vaikutettu myös ympäristöpoliittisiin ratkaisuihin, joita myös itse kukin teollisuusyksikkö tekee tykönään silloin, kun joutuu ympäristöpoliittisen arkitodellisuuden eteen.

Miten olisi oikeudenmukaista kohdella haja-asutusalueiden ei teollisuutta vaan yksittäisiä kansalaisia? On monella suulla puhuttu pitkistä työmatkoista Oulun ja Lapin lääneissä. On aivan totta, että työmatkat ovat hyvin usein merkittävän pitkiä. Mutta samaan hengenvetoon on syytä muistaa, että työmatkakustannukset ovat näissä tapauksissa verovähennyskelpoisia. Esimerkiksi Helsingin yliopiston Värriön tutkimus-aseman henkilökunnasta suurin osa käy Sallan kirkolta käsin töissä, työmatka on yhteen suuntaan parisataa kilometriä, ja osa käy Rovaniemeltä, matka on vähän yli 300 kilometriä. Nämä työmatkakustannukset ovat kokonaisuudessaan verovähennyskelpoisia. Niistä on olemassa jopa ennakkopäätökset, ja sillä tavalla, jos kustannukset nousevat, myös vähennys kohoa ja myös suhteessa maksettuihin palkkaan.

Arvoisten ryhmätovereiden toimesta on puolustettu mallia, jossa on tuettu aluepoliittista ratkaisua tässä yhteydessä. Pidän ilman muuta

sitä ratkaisua loogisesti vedenpitävänä ja nimenomaan sillä tavalla vedenpitävänä, että katsotaan, mitkä ovat perustarpeet, jotka aina ja joka tilanteessa tulee tyydyttää, asuipa missä osassa Suomea tahansa. Sillä tavalla mitoitus on perustarpeen mukainen. Sitten jos haluaa hurvitella, niin hurvitelkoon omaan laskuunsa.

Mutta aivan samaan hengenvetoon on syytä todeta se karvas pala, että tällä hetkellä tämä vaihtoehto ei ole pöydällä. Tässä ei tämän ja huomisen päivän eikä ensi tiistain aikana tätä mallia pystytä edes vaihtoehtona tarjoamaan, se ei sisälly edes yhteenkään vastalauseeseen, jolloin tullaan siihen tilanteeseen, että nyt tarjolla olevista vaihtoehtoista konkreettisesti toteuttamiskelpoinen ensi vuodeksi, huom! ensi vuodeksi, valitettavasti on vain se vaihtoehto, joka sisältyy vasemmistoliiton vastalauseeseen, joka on tämä porrastusmalli. Siinä on erinomaisen paljon heikkouksia, jotka täällä on jo moneen kertaan todettu. Siinä on myös aluepoliittisia heikkouksia, niin kuin ed. Backman täällä erittäin hyvin ja tarkoin kuvasi, mutta kuitenkin se on tässä katsannossa käytännöllisenä vaihtoehtona, joka voisi olla toteuttamiskelpoinen, valitettavasti ainoa mahdollinen. Mutta sen kritiikki on ollut mielestäni aivan oikeaan osunutta, joka täällä on edellisissä vastauspuheenvuoroissa kuultu.

Vielä totean, arvoisa puhemies, yhden merkittävän asian, teknisen kysymyksen. Se on se, olisiko mahdollista menetellä sillä tavalla, että tämän ekstrabensaveron maksuusuus palautetaisiin näillä haja-asutusalueilla. Tietenkin se olisi mahdollista, se vain toisi melkoisen byrokratian. Mikäli oikein muistan, niin poromiehille palautetaan bensaveron osuus silloin, kun he käyttävät moottorikelkkaa poronhoitotöissä, niin että tuo mekanismi, toivottavasti on edelleen voimassa tuo asetus. Joka tapauksessa on olemassa tuokin mahdollisuus käyttökelpoisena ratkaisuna. Ainakin se oli joitakin vuosia sitten käytössä, toivottavasti edelleen, eli siis teknisesti on myös tämän suuntainen vaihtoehto. Mutta silloin kun on kysymys suurista henkilömääristä, se on tietysti hyvin byrokraattinen menetelmä.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Joukkoliikennepalvelut toimivat hyvin, heikosti tai ainakin jossain määrin kohtuullisesti suurten väestökeskusten ympärillä, ja nämä ovat pääosin eteläisessä Suomessa. Sen sijaan haja-asutusalueiden tilanne on se, että niistä pääosa on muualla, siis Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tässä katsannossa

on mielestäni hyvin ymmärrettävä tuo vasemmistoliiton vastalauseessa esitetty malli.

Tämän ohella on kuitenkin todettava, että joukkoliikennepalvelut myös muualla Suomessa, eteläisessä Suomessa, viittaavat vaikkapa Varsinais-Suomeen, Turun seutuun, ovat huomattavasti heikentyneet monien viime vuosien aikana. Linja-autovuorot ovat vähentyneet, junavuorot ovat vähentyneet ja muullakin tavoin joukkoliikennepalvelujen käyttö on heikentynyt. Tästä on ollut seurauksena se, että ihmiset joutuvat työmatkojensa vuoksi ajamaan omilla autoillaan, kenellä sellainen on, 60—100 kilometriäkin yhteen suuntaan, edestakaisin ehkä 150, jopa 200 kilometriä. Kun tämä tosiasia on olemassa, niin mielestäni tässä vasemmistoliiton vastalauseessa kyllä myös tähän ongelmaan kiinnitetään huomiota. Minun käsittääkseni tarvittaisiin sellainen verovähennysoikeus, joka vastaa todellisia kuluja.

En oikein usko, että ed. Pulliaisen äsken tältä osin kertoma on vedenpitävää. Nimittäin työmatkakuluissa on suuri omavastuuosuus, joka aiheuttaa sen, että todellisia työmatkakuluvähennyksiä ei myönnetä verotuksessa.

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tennilän tekemää ehdotusta, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin mietintöön sisältyvä vasemmistoliiton vastalause.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies :
Asian käsittely keskeytetään.

2) Ehdotus laiksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kanssa tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen sekä veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 180
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

Ensimmäinen varapuhemies :
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 107
Lakialoite n:o 82
Toivomusaloite n:o 1166
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen varapuhemies :
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus ei esitä lapsilisiin minkäänlaisia korotuksia. (Ed. Aittoniemi: Niitähän korotettiin juuri!) — Kyllä, lokakuun alusta on tullut 22 prosenttia tai tosiasiaa ei kyllä 22 prosentin korotuksia tullut kaikille. Joka tapauksessa korotukset ovat tulleet lokakuun alusta, mutta siinä on kysymys viime syksynä tehdyistä päätöksistä, jotka astuvat voimaan vasta nyt lokakuun alusta. — Mutta erittäin tärkeää olisi, että lapsiperheille korvattaisiin devalvaation aiheuttamat menetykset. Aikaisemmin yleensä devalvaation jälkeen on tehty jälkihoitopaketti, ja hyvin usein yhtenä sen tärkeänä osana on ollut lapsilisien korotukset, joilla on lapsiperheitä tuettu niiltä haittavaikutuksilta, joita devalvaatio aiheuttaa. Vasemmistoliiton mielestä näin olisi tullut nytkin tehdä. Tämä meidän ehdotuksemme on tullut entistä tärkeämmäksi, kun on tapahtunut vielä devalvaatio.

Me olemme tehneet lakialoitteen, jonka mukaan lapsilisiä tulisi korottaa 50 markalla kuukaudessa kaikilla tasoilla. Nyt ensimmäisestä lapsesta maksettava lapsilisä on 366 markkaa kuukaudessa. Meidän esityksemme on siis 416 markkaa kuukaudessa.

Lapsilisälaissa on monia muitakin korjaustarpeita, ja tässä yhteydessä vastalauseessamme olemme esittäneet mm. sitä, että siirryttäisiin järjestelmään, jossa kaikille lapsille, myös 16 vuotta täyttäneille, maksettaisiin normaalia lapsilisää eikä ns. jatkettua lapsilisää. Lakiesitykses-

sä täysin harhaanjohtavasti sanotaan, että jatkettu lapsilisä ei vaikuta muiden lasten lapsilisän määrään. Mutta tosiasiaassa tämä lause tarkoittaa nimenomaan sitä, että jatkettu lapsilisä maksetaan 16 vuotta täyttäneille ensimmäisen lapsen lapsilisän suuruisena eli siis pienimpänä. Kun se ei vaikuta muiden määrään, niin se tarkoittaa sitä, että silloin toiselle lapsellekin maksetaan ensimmäisen lapsen lapsilisän suuruinen maksu jne. eli koko rivi pienenee askeleella. Kun perheessä vanhin lapsi täyttää 16 vuotta ja vaikka hänelle edelleen maksetaan lapsilisää, mutta kun se maksetaan jatkettuna lapsilisän muodossa, niin tosiasiaassa perheen lapsilisät kokonaisuudessaan usein pienenevät, ja tässä menettelyssähän ei ole mitään järkeä. Niin kauan kuin tämä jatkettu lapsilisän järjestelmä on ollut voimassa, olemme esittäneet, että kaikille maksettaisiin normaalit lapsilisät sen mukaan, kuinka monta lasta perheessä on.

Edelleen esitämme, että lapsilisää maksettaisiin sen vuosineljänneksen loppuun, jolloin lapsi täyttää 17 vuotta. Kun siirryttiin kuukausittain maksettavaan lapsilisään, mikä sinänsä on hyvä ja mitä mekin olemme pitkään vaatineet, niin kävi, niin kuin ed. Laitinen kyselyssään esittää. Hänen kysymyksensä tekstissä, johon valitettavasti ministeri Kuuskoski ei tänään tullut vastaamaan, todetaan: "Lapsilisälakia muutettiin vuonna 1989 siten, että lokakuun alusta 1989 lukien lapsilisää maksetaan kuukausittain aiemmin neljännesvuosittaisen maksun sijasta. — Ne perheet, jotka eivät saaneet lapsilisää heti lapsen syntymää seuranneen kuukauden alusta, vaan joutuivat odottamaan kahden kolmen kuukauden kuluttua tulevaa maksupäivää, saivat aikanaan lupauksen siitä, että saamatta jääneet lapsilisät hyvitetään silloin, kun lapsi täyttää 17 vuotta, maksamalla lapsilisät kyseiseen vuosineljänneksen loppuun." Näinhän nyt ei käy, koska tämä maksu loppuu syntymäpäiväkuukauden lopussa. Nämä perheet ovat kyllä hyvin tarkkaan muistaneet nämä lupaukset, mitä heille on annettu, ja kysyneet perään, miten tässä nyt näin kävi, että he menettävät kahden tai pahimmillaan kolmen kuukauden lapsilisät.

Vaikka tämä on sinänsä pieni asia, niin tämä on tärkeä niiden perheiden kannalta, joita se koskee, ja sen vuoksi esitämme, että lain 2 §:ää muutettaisiin siten, että lapsilisä maksettaisiin vuosineljänneksen loppuun saakka. Toivonkin, että myös muut sosialidemokraattiset edustajat kuin ed. Laitinen ovat tästä huolissaan. En nyt aivan varmasti muista, miten valiokunnassa täs-

tä äänestettiin, kannattivatko sosialidemokraatit sitä, mutta jos eivät, niin tässä vaiheessa olisi mahdollista tukea tätä asiaa, jota ed. Laitinenkin on täällä peräänkuuluttamassa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on esittänyt jo useamman kerran, että lapsilisää pitäisi maksaa myös elatusvelvollisille. Elatusvelvollisten verotustukeahan on alennettu. Aikaisemmin sai vähentää suoraan verosta 900 markkaa. Nyt vähennys on vain 450 markkaa. Tämä on erittäin virheellinen linja. Meidän mielestämme elatusvelvollisia, jotka yleensä ovat isiä, pitäisi tukea, jotta he huolehtisivat lapsesta ja jotta heillä olisi myös mahdollisuus osallistua lapsen huolenpitoon. Mutta verovähennyksiä leikataan eikä lapsia oteta huomioon esimerkiksi asumistukea määrättäessä, he eivät saa lapsikorotuksia, millään tavalla ei tueta sitä, että elatusvelvollisen isän tai kumman tahansa vanhemman taloudelliset mahdollisuudet huolehtia lapsestaan olisivat paremmat eron jälkeen.

Tämä on tietysti pieni korjaus, mitä tässä esitämme, mutta tämä olisi ensimmäinen askel siihen suuntaan, että elatusvelvollisiakin sen sijaan, että heitä aina syyllistetään, tuettaisiin huolehtimaan lapsistaan. Se on sekä lapsien että myös näiden vanhempien edun mukaista puhumattakaan siitä, että jos ajatellaan koko yhteiskunnan kannalta, niin tämä varmasti tuottaa tuloksia.

Viimeksi tänään minulle soitti elatusvelvollinen isä ja kysyi, eikö ole mahdollista, että asumistuessa otettaisiin huomioon, että joutuu maksamaan elatusapua, mutta näin ei tällä hetkellä tehdä. Monelle isälle olisi tärkeää, että hän voisi myös pitää lapsia luonaan. Se tarkoittaa sitä, että silloin pitäisi olla sellainen asunto, johon on mahdollisuus ottaa lapset ja pitää heitä siellä ei pelkästään viikonloppuisin käymässä vaan pitempiäkin aikoja. Mutta millään tavalla ei tueta yhteiskunnan toimesta sitä, että tämä olisi mahdollista.

Koko sosiaalilainsäädännössä pitäisi kautta linjan käydä läpi se, että myös elatusvelvollisia tuettaisiin. Yksinhuoltajia meillä monella tavalla tuetaan, ei varmasti riittävästi, ja sitä lämpimästi kannatamme, mutta myös elatusvelvollisia tulisi tukea.

Nämä muutokset, joita esitämme, maksaisivat noin 600 miljoonaa markkaa. Ensi vuoden budjetissa on varattu 5,53 miljardia markkaa lapsilisien maksamiseen. Ehdotamme, että tarvittava lisämääräraha kerättäisiin työnantajan lapsilisämaksulla, joka pitäisi kerätä 0,3 prosen-

tin suuruisena. Siitä voitaisiin vielä tehdä 1 000 markan vähennys, jolloin pienet yritykset eivät joutuisi samalla tavalla rasitetuiksi kuin tällä hetkellä.

Valiokunnassa on jo aikaisempina vuosina tuotu esille se ongelma, että kun äiti joutuu vankilaan ja ottaa lapsen mukaan, kun lapsi on pieni, silloin ei makseta lapsilisää. Tänä vuonna tämä asia oli niin konkreettisesti esillä, että sosiaali- ja terveyshallitus toi kirjallisen esityksen siitä, että tämä pitäisi muuttaa. Tämä muutos ei toden totta ole mikään mutkallinen ja kummallinen. Pitäisi vain kumota lapsilisälain 5 §:n 1 momentti. Tätä yritettiin valiokunnassa saada aikaiseksi. Mutta kuinka tässä kävi? Hallituspuolueet olivat sitä mieltä, että tämä on niin suuri mullistava muutos, ettei sitä noin vain yhtäkkiä voida mennä muuttamaan. Sen vuoksi asiasta ainoastaan vaaditaan lisäselvityksiä valiokunnan mietinnössä. Täällä sanotaan, että ”valiokunta ehdottaa tutkittavaksi kyseisen säännöksen kumoamista”. On suorastaan naurettavaa, että valiokunnalta ei löytynyt rohkeutta kumota 5 §:n 1 momenttia, sillä se olisi merkinnyt valtiolle niin huimaavaa lisämenoa kuin 36 000 markkaa vuodessa. Tämä hyvin kuvastaa sitä, mikä on eduskunnan itsenäinen päätösvalta ja valmius tehdä itsenäisesti ratkaisuja. 36 000 markan muutoskin on liian suuri, jotta hallituspuolueiden edustajat uskaltaisivat sen tehdä.

Toivottavasti sitä rohkeutta alkaa löytyä vähän enemmän. Luulen, että juuri tällaiset seikat johtavat siihen, että moni muikin täältä haluaisi pois kuin vain minä. Eivät pelkäästään ed. V. Laukkasen puheet ole sellaisia, jotka saavat tällaisia tuntemuksia aikaan. Kyllä nämä menettelyt valiokunnassa ovat sen suuntaisia, että toivoisi, että kun tänne on tullut valituksi, niin vähän rohkeutta riittäisi tehdä itsenäisiä päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Edustajat Lehtinen ja Dromberg merkitään läsnä oleviksi.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen puhui erittäin ansiokkaasti lapsilisien korjaamisen puolesta käsitellen lähinnä lakiesityksen ohessa käsitte-

lyssä ollutta omaa vastalauseettaan, jossa esitettiin ihan hyviä korjauksia.

Mutta hän käsitteli hyvin vähän itse lakiesitystä siltä osin, että on aika erikoista, että hallitus tällaisessa tilanteessa leikatessaan monia sosiaalipuolen seikkoja esittää 12,5 miljoonan markan arvoista laajennusta lapsilisään kehitysyhteistyössä ja lähetystyössä ulkomailta olevien henkilöiden lapsille. Tämä esitys on nyt menossa läpi siitä huolimatta, että asiantuntijoiden lausuntojen pohjalta kävi selväksi, että nämä kehitysyhteistyö- ja lähetystyöorganisaatiot ovat varanneet perheille erityistukea eli heidän taloudellinen asemansa on turvattu. Näiden järjestöjen toimintaa aiotaan sitten laajentaa siltä osin kuin nämä perheet saavat nyt erityistä lapsilisää.

Erittäin lämpimästi olen kannattamassa myös II vastalauseessa esitettyä lapsilisälain 5 §:n 1 momentin muuttamista, jotta myös vankilassa äitinsä mukana olevien lasten lapsilisä voitaisiin maksaa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin todeta, että ed. Stenius-Kaukonen masennuskausi tai oikeastaan turhautuminen on ohi. Tämä hänen ehdotuksensa on selvästi populistinen.

On lähdeettävä siitä, että meillä ehkä saattaa nyt olla mahdollisuudet saada maan lama edes pysäytetyksi ja talous jonkinlaiseen nousuun. Meillä on vielä epävarmaa, kuinka eri sosiaaliryhmissä oleville ihmisille käy, lasketaanko heidän perusturvaansa jne. vai ei, pidetäänkö se nykyisellään. Joka tapauksessa erältä osin lasketaan sitä merkittävästi. SMP:n eduskuntaryhmä on ollut sosiaaliturvan edistämisen puolella, se on aivan selvä asia, sitä ei voi kukaan kiistää. Lähdemme kuitenkin realistisesti siitä, että tässä vaiheessa on odotettava, että tilanne selkiintyy ja nähdään, mistä me lähdemme uudelleen liikkeelle, mitä aukkoja sosiaaliturvassa paikkaamaan tämän taistelun jälkeen, joka tässä on käyty viime aikojen tapahtumiin liittyen. Sälkeen pitäisi esitellä vasta markkamääräisiä esityksiä.

Näiltä osin minä katson, että tämä sosialidemokraattien ja vihreiden allekirjoittama vastalause ja tämä ponsi tähtäävät kyllä samaan suuntaan, mutta ehkä jossain määrin laajemmin ja tulevaisuuteen katsoen eikä tässä ja nyt. Pidän kummassakin tapauksessa vankilassa olevan äidin lapsen kohdistuvaa myönteistä ehdotusta tietysti positiivisena. Joka tapauksessa ed. Stenius-Kaukonen ehdotus on populistinen, kova kiire on tehdä jotakin. Sosialidemokraattien puo-

lelta on tasapainoisempi ehdotus, ja olemme varmasti mieluummin tätä kannattamassa, ellemme tee omaa ponsiehdotustamme.

Minä kuitenkin puhun tämän puheenvuoroni omissa nimissäni enkä ryhmän edustajana. Näin ollen, jos tässä on taas tullut köyhää kansaa vastaan hyökättyä, niin menkööt se sitten minun niskaani.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puisto totesi, että minulta jäi esityksen varsinainen asia käsittelemättä. Koska se ei sisälly meidän vastalauseeseemme ja koska me kannatamme sitä, että kehitysyhteistyössä olevien vanhempien lapsille maksetaan lapsilisä, niin siitä ei tarvinnut erikseen puhua.

Tämä asia, joka siis hallituksen esityksessä nyt on esitetty korjattavaksi, on asia, jota sosiaalivaliokunnassa useiden vuosien aikana on käsitelty, ja tästäkin olemme varmaan kolme tai viisi pontta tehneet, että asia pitää korjata. Jos nyt ajatellaan tätä tilannetta, niin tämä ei ehkä ollut niitä kiireellisimpiä asioita, mutta periaatteessa olemme tämän kannalla ja sen vuoksi hyväksymme tämän.

Mitä tulee ed. Aittoniemen syytöksiin populistisesta esityksestä, niin sillähän ei ole minkäänlaista katetta, mutta ed. Aittoniemi ei kuunnellut puhettani tarkasti. Siitä kyllä hyvin saattoi havaita sen, että masennukseni ei suinkaan ole mennyt ohitse, kun kuvasin, että 36 000 markan muutos valiokunnassa oli liian suuri tehtäväksi. Se osoittaa juuri sitä, minkälaista tämän eduskunnan toiminta on täysistuntosalin ulkopuolella valiokunnissa, missä varsinainen työ tehdään.

Ed. Aittoniemi sanoi, että tässä muka on kiirehdytty tämän esityksen kanssa. Tämä on hyvin tarkkaan mietitty, ja kun esitämme lapsilisen korotusta, niin se tarkoittaa nimenomaan sitä, että meidän mielestämme lapsilisä on oikea tapa tukea lapsiperheitä. Sitten kun puhutaan suurituloisista, niin me olemme sitä mieltä, että heille voidaan lisätä veroja. Erittäin selkeästi voidaan nähdä, että devalvaation vaikutuksista mm. lapsiperheet kärsivät. Silloin meidän mielestämme tarvitaan kiireellisiä toimenpiteitä eikä niin ihmeellisiä tutkimisia. Jos hallitus päätyy lopulta suurempaan korotukseen, niin tulemme sitä varmasti kannattamaan.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puiston puheenvuoron

johdosta haluaisin todeta, että tästä hallituksen esitykseen sisältyvästä vaatimattomasta laajenuksesta, johon ed. Stenius-Kaukonenkin äsken viittasi, ei tarvitse syyttää eikä kiittää hallitusta. Tämähän toteutuu sen takia, että edellinen eduskunta hyväksyi budjettiaänestyksessä ed. Almgrenin esittämän tämän sisältöisen ponnin eli tämä on eduskunnan tahto.

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saattaa olla, että tämä perustuu ponteen, ja periaatteessa en ole tätä vastaan, mutta pidän tätä ajankohtaa erittäin outona ja hallituksen etenemistä näitten ponsien poimisessa erittäin epäloogisena. Mutta mahdollisesti tämä on ministeri Kankaanniemen toive ja hän on saanut tämän läpi. Korostan, että nämä kohderyhmät, erityisesti lähetystyöorganisaatiot ja kehitysyhteistyöorganisaatiot, toivat julki, että tämän hallituksen esityksen siirtäminen tai tämän asian myöhempi käsittely ei olisi aiheuttanut taloudellisia ongelmia heidän toimintaansa.

Ed. Ojala: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta siitä, että käsittelyn pohjaksi otetaan I vastalauseesta ilmi käyvä lakiehdotus.

Aivan ensiksi ed. Aittoniemelle, joka on nyt kävelee juuri salista ulos: Hän todella syytti ehkä eduskunnan parhaana populistina ed. Stenius-Kaukosta, jota hän muuten on ilmoittanut arvostavansa suuresti, populistiksi tämän esityksen osalta. Se on mielestäni hyvin kummallista, koska, ed. Aittoniemi, ed. Stenius-Kaukonen tekee erittäin harkittuja esityksiä, hän hyvin tarkkaan myöskin miettii niiden kustannukset ja todella katsoo myös sen, miten ne voitaisiin rahoittaa oikeudenmukaisesti. Niin tämänkin esityksen osalta.

I vastalauseessa tehty ehdotus lähtee siitä, että tilanteessa, jossa nyt lapsiperheet tulevat olemaan erittäin lujilla tämän paljon puhutun pakodevalvaation jälkeen ja juuri tänään syntyneen tulopoliittisen ratkaisunkin johdosta, joka ei lapsiperheille hyvää tiedä, olisi nyt mielestäni meidän eduskunnassa pyrittävä kaikin keinoin helpottamaan vaikeuksissa olevien lapsiperheiden asemaa.

Tupo, joka ei nosta palkkoja ensi vuonna, vaan pitää palkat ennallaan, pitää sisällään sen, että indeksiehto toteutuu vasta, mikäli kuluttajahintaindeksi nousee 5,4 prosentilla. Oikeastaan vasta, mikäli 5,8 prosenttia tulee täyteen, tätä

suurempi kompensatio vasta palkansaajille, lapsiperheillekin, annetaan. Siten on kohtuutonta, että lapsiperheitä ei olla nyt tukemassa hallituksen puolelta millään toimenpiteillä. Päinvastoin tässäkin tilanteessa valtiovarainministerimme uhkaa taas kansalaisia uusilla veroilla. On tulossa työllisyysvero vai työllistämisvero tai jokin vastaava, jonka hän aikoo tuoda eduskunnan käsittelyyn.

Totta kai meidän esityksemme korottaa lapsilisää 50 markalla kuukaudessa merkitsee valtion menojen lisäämistä. Mutta oikeudenmukaisin tapa olisi, että niin kuin me olemme esittäneet se perittäisiin työnantajan lapsilisämaksulla. Tai jos toisin halutaan, päätös voitaisiin tehdä myös niin, että se perittäisiin suurituloisille annettujen verohelpotuksien perumisella. Se olisi eräs tapa selvittää tästä ongelmasta.

Sosialidemokraattien tekemässä II vastalauseessa sanotaan, että he ovat samaa mieltä siitä, että lapsiperheitä pitäisi tukea tässä tilanteessa, erityisesti vähävaraisia lapsiperheitä. Mielestäni esitys, joka liittyy tupoon, että alle 80 000 markkaa vuodessa ansaitsevat saavat jonkinlaisen verohelpotuksen — emme tiedä, tuleeko se tapahtumaan kunnallis- vai valtionverotuksessa — ei kuitenkaan ole riittävä tuki nimenomaan lapsiperheille. Myös yli 80 000 markkaa vuodessa ansaitsevat lapsiperheet tarvitsisivat nimenomaan suoraa tulotukea lapsilisän muodossa.

Minusta on erittäin valitettavaa, että aina ennen vaaleja kaikki tuntuvat olevan lapsiperheiden ystäviä ja lapsiperheitä ymmärtäviä ja puhuvat siitä, miten tärkeää on saada uusia veronmaksajia tähän maahan. Mutta kun tulee aika, jolloin pitäisi toteuttaa näitä lupauksia, lapsiperheet eivät näytä koskaan olevan kärkeillä. Erityisesti tässä tilanteessa ylivelkaantuneet perheet joutuvat erittäin suuriin vaikeuksiin, vaikka heillä olisi työtäkin, puhumattakaan perheistä, joissa toinen tai kenties molemmat vanhemmat ovat työttöminä ja perheessä on lapsia. Ja vaikka lapsilisät tänä vuonna nousevat, ensi vuoden osalta vaikeudet kasvavat.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan nykyinen hallitus haluaa säästää. Monista säästämisideoista olemme yhtä mieltä, mutta hallitus säästää nyt vääristä kohteista. Kuten jo eräät muutkin ovat todenneet, kaikkein naurettavin esimerkki valiokuntatyöskentelystä on vankiäitien lapsia koskeva pieni, hiuksenhieno uudistus, hiuksenhieno siinä mielessä, että sen kustannusvaikutus olisi minimaalinen mutta

merkitys varmasti vankiäideille olisi ollut hyvin suuri. Edes näin pientä korjausta ei ole saatavissa valiokunnassa. Kyllä minä uutena kansanedustajana suuresti ihmettelen, että rohkeutta ei tunnu olevan hallituspuolueiden edustajilla tehdä mitään muutoksia. Ilmeisesti linja tulee olemaan tässä eduskunnassa se, että pilkuakaan muuttamatta kaikki hallituksen esitykset kaikkine virheineen, epäoikeudenmukaisuuksineen, puutteineen tullaan hyväksymään. Minusta on kaikkien kansanedustajien kannalta erittäin valitettavaa, mikäli tämä linja jatkuu. Uskoisin, että myös äänestäjät, kansalaiset, ihmettelevät, eikö rohkeutta todella löydy meistä. Itse me teemme itsestämme uskottavia tai emme.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Minä ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus, jossa mm. johtolauseessa on tietyn lainkohdan kumoaminen, jolloin vankilassa olevien äitien lapset saataisiin samaan asemaan kuin muutkin lapset.

Mitä tulee muihin parannusehdotuksiin, olemme lähteneet tässä taloudellisessa tilanteessa siitä, että hallituksen pitäisi välittömästi tuoda eduskunnalle esitys, jossa nimenomaan vähävaraisten lapsiperheiden asemaa parannettaisiin. Lapsilisäjärjestelmä saattaa olla yksi vaihtoehto, mutta se ei ole ainoa. Viime hallituksen jäljiltä hän äskettäin parillakymmenellä prosentilla lapsilisää korotettiin. Mutta muitakin vaihtoehtoja on. Nyt toivottaisiin ja vaadittaisiin, että hallitus nämä esitykset tänne toisi.

Ed. U. Anttila: Rouva puhemies! Ensin hallituksen esityksestä toteaisin, että vihreät kyseistä esitystä sinänsä kannattavat. Totean vankilassa olevien äitien, joilla on lapsi mukanaan vankilassa, asemasta seuraavaa: Näkisin, että jos nämä äidit saisivat lapsilleen lapsilisän, se olisi sosiaalipoliittisesti paljon merkittävämpi muutos kuin hallituksen esitys kokonaisuudessaan. Kun ajattelee sosiaalipoliittista kohdentumista, siinä tilanteessa saataisiin 36 000 markalla varsin paljon aikaan.

Tällä perusteella kannatan ed. Skinnarin ehdotusta II vastalauseen mukaisen lakiehdotuksen ottamisesta käsittelyn pohjaksi.

Näen myös, että lapsilisien ja muiden devalvaation jälkihoitoon liittyvien lapsiperheisiin kohdistuvien toimien pitäisi kohdistua nimenomaan vähävaraisiin lapsiperheisiin. Toivonkin, että hallitus pikaisesti ryhtyy toimenpiteisiin,

jotta saisimme muutoksia vähävaraisten lapsiperheiden asemaan.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puhui omalla suullaan, ja minä voin yhtyä häneen täysin siinä mielessä, että kannattamme täällä esitettyä II vastalauseetta.

Mitä tulee ed. Stenius-Kaukosen näkemysseen, että lapsiperheitä pitää tukea, se on aivan oikein. Mutta jos lapsilisiä jatkuvasti korotetaan, ei sekään ole tasapuolista. Eli pitäisi ruveta miettimään, pitäisikö antaa vähävaraisimmille lapsille suurempia lapsilisiä, että lapsilisät kohdentuisivat niihin vähäväkisiin perheisiin.

Mutta tässä tilanteessa olemme tosiaan II vastalauseen takana ja myös sitä mieltä, kuten sosiaalivaliokuntakin on useaan otteeseen esittänyt, että myös ulkomaille maksettaisiin lapsilisiä, mikä tässä nyt toteutuukin.

Kannatan myös lämpimästi, että 5 §:n 1 kohta myös kumottaisiin, ja lähden siitä, että ovatpa lapset vapaudessa tai vankilassa, niin kyllä heidän äideillensä pitää maksaa lapsilisiä ja tässäkin mielessä pitäisi oikeudenmukaista periaatetta tuoda esille. Ihmettelen kyllä, että sosiaalivaliokunnassa ei ole niin paljon ollut rohkeutta, että olisi löytynyt rahaa 36 000 markkaa, kun niitä miljoonia ja miljardeja menee Suomenmaassa paljon huonompiin asioihin.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ed. Mäkipään puheenvuoron johdosta toteaisin, kun hän sanoi, että pitäisi ruveta miettimään sitä, että lapsilisiä ruvettaisiin jotenkin porrastamaan tulotason mukaan: Eikö, ed. Mäkipää, ole paremminkin niin, että kaikissa perheissä lapsista aiheutuvat kustannukset ovat varmasti keskimäärin tietyn suuruisia, joten se, että on saman suuruinen lapsilisiä tulotasosta riippumatta, on oikeudenmukaista. Hyvätulaisia voidaan rokotaa säättämällä heille korkeampi tuloverotus, progressiivinen tuloverotus. Se ottaa hyvätuloisilta vastaavasti pois.

Mutta tämä on periaate, että lapsesta, olipa hän rikkaan tai köyhemmän tai keskituloisen perheessä, samalla tavoin kustannuksia aiheutuu. Tämä periaate, joka meillä pitkään on yhteiskunnassa ollut, minusta on kestävä edelleen. Sitä ei pitäisi lähteä muuttamaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

4) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 108

Lakialoite n:o 95

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 11

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Maatalousyrittäjien eläkelakiin esitetään muutamia parannuksia. Tällä hetkellä maatalousyrittäjien eläkkeet ovat hyvin pieniä: naisilla keskimäärin 465 markkaa kuukaudessa ja miehillä 815 markkaa. Eräs syy on tietysti se, että työtuloa pidetään alhaisena, jotta myös maksut olisivat alhaiset. Tämän lain tarkoitus on nimenomaan se, että työtuloa korotetaan ja luodaan uusi kolmiportainen järjestelmä tähän maksuun.

Sosialidemokraatit haluavat, että alinta maksua korotetaan, joka tietysti korottaa kaikkien muidenkin maksuja. Siis alennettu prosentti on 2/5 perusprosentista. He esittivät 3/5 perusprosentista.

Me vasemmistoliitossa emme ole lähteneet tukemaan tätä esitystä, koska meidän mielestämme se ei ole oikeudenmukainen. Me olisimme valmiit siihen, että suurituloisten maanviljelijöiden maksuja korotettaisiin. Mutta kun nyt maanviljelijöillä perusprosentti säilytetään 16,9 prosentissa ensi vuonna, kun yksityisen sektorin TEL-maksu pudotetaan 10,4 prosenttiin, niin tässä on jo niin suuri ero, että ei ole tarvetta lähteä esittämään muuta tässä vaiheessa. Mutta jos näitä rahoja jostain tarvitaan, niin olemme ministeri Viinasellekin kertoneet, että meiltä löytyy kyllä valmiutta suurituloisten viljelijöiden maksujen korotuksiin.

Sosialidemokraattien linja, että minkäänlaisia parannuksia maatalousyrittäjille ei voida antaa, johtaa kyllä täysin kohtuuttomiin esityksiin osittain. Se vain osoittaa maanviljelijöiden vastaisuutta. Eivät he kaikki ole suurituloisia, rikkaita, niin kuin sosialidemokraatit tuntuvat ajattelevan.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle vastaisin. Hän sanoi, että maanviljelijöiden työtuloa pidetään alhaisena. Ei sitä tarvitse pitää. Se on itsestään. Se ei muodostu suureksi ja osittain johtuen siitä, että myös ne kulut ovat suuret, mitä maanviljelijällä on työtulonsa saavuttamiseksi.

Miten tulee tähän 16,9 prosentin maksuun, nyt on tultu siihen tilanteeseen, että meillä on enemmän eläkkeen saajia kuin maksajia. Juuri sen takia täytyy pitää tämä prosentti korkeana, että niiden, jotka ovat eläkkeellä, eläkkeet voidaan maksaa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluista kyllä löytyy selvitys: mitä totesin tulon pitämisestä alhaisena, pitää paikkansa. Mutta kuten totesin, eivät kaikki maanviljelijät suinkaan mitään suuria rikkaita ökyisäntiä ole, joten sen vuoksi emme ole sosiaalidemokraattien linjalle lähteneet.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Hallitus on esittänyt mittavan määrän säästöläkeja, jotka tavalla tai toisella kohdistuvat pieni- ja keskituloihin palkansaajien. Me olemme omalta osaltamme pohtineet myös säästökohteita ja löytäneet useita vaihtoehtoja, joissa voisimme järkevästi yhdessä säästää.

Nyt meillä on käsitellyssä maatalousyrittäjien eläkelain muutos, ja pykäläkohtaisessa käsitellyssä tulon tekemään 10 §:n kohdalla muutosesityksen, jonka seurauksena, jos se hyväksyttäisiin, olisi meillä mahdollisuus säästää noin 280 miljoonaa markkaa ja samanaikaisesti voisimme astua askeleen eteenpäin siinä, että yrittäjien, maatalousyrittäjien ja työntekijöiden eläkejärjestelmiä yhdenmukaistettaisiin.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Nyt vasta toivottavasti pikapuoliin allekirjoitetaan tuposopimus, jossa työntekijät ottavat vastuulleen TEL-maksun maksamista. Tähän saakka ja vielä ensi vuonnakin työntekijöiden eläkemaksun maksaa työnantaja. Maatalousyrittäjät osallistuvat kuitenkin itse tällä 16,9 prosentilla oman eläketurvansa maksamiseen.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harja unohtaa työeläkelain historian. Osan työntekijöiden palkasta on työnantaja maksanut työeläkemaksuna TEL-rahassa.

toon, elikkä tässä on kysymys kyllä työntekijöiden palkasta, jonka he itse asiassa siis itse maksavat kokonaan. Nyt siitä aiotaan vielä lisää siirtää työntekijöiden omaksi rasitukseksi. Mutta kun se ei tapahdu ensi vuonna, sekin perustella sitä, että tämän esityksen yhteydessä ei tarvitse lähteä tätä nostamaan.

On muistettava se, että hyvin harva maanviljelijä maksaa 16,9 prosentin suuruista maksua, koska alennettua prosenttia maksetaan alle 89 000 markan tuloista, siis kaksi viidesosaa. Sitten 89 000 ja 133 000 markan välisestä osuudesta maksetaan nyt uuden laskutavan mukaista maksua. Siis kaikki maksavat 133 000 markan tuloon saakka näitä pienempiä prosentteja, ja vasta siitä yli menevästä osasta ruvetaan maksamaan täyttä 16,9 prosentin maksua. Itse asiassa kukaan maanviljelijä ei maksa näin suurta maksua. Mutta verrattuna työnantajan TEL-maksuun tämä selvästi nousee. Tästä seuraa se, että vakuutusmaksutulot kaiken kaikkiaan kasvavat, koska myöskin työtuloja nostetaan, joten ne parannukset, joita tässä esitetään, tulevat nyt huomattavaltakin osin maanviljelijöiden itsensä kustannettavaksi. On vielä huomattava se, että kansaneläkemeno pienenevät, kun MYEL-eläkkeet nousevat.

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Ala-Harjalle painottaisin, että työntekijäthän ovat kustantaneet eläketurvansa pääosin itse. Maatalousyrittäjien eläkevakuutuksen kustannuksista valtio on maksanut noin 77 prosenttia toisin kuin esimerkiksi yrittäjien eläkevakuutuksista.

Ed. Korkeoja: Arvoisa puhemies! Kun näitä prosentteja pyöritellään, on otettava myöskin huomioon se, että maatalouden harjoittajien tulo määritellään laskennallisesti. Esimerkiksi kuluvana vuonna tulee käymään niin, että todellinen tulo monella viljelijällä jää huomattavasti alemmaksi kuin laskennallinen. Näin ollen tätä vuotta ajatellen eläkemaksu suhteessa todellisiin tuloihin tulee olemaan paljon paljon korkeampi kuin tällä tavalla laskennallisesti tässä määritelty prosentit. Se ei anna oikeata kuvaa, mutta toki tietysti näkyy sitten eläkkeen laskuperusteissa.

Ed. Perho-Santala: Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä painottaa sitä, että tällä lailla on myöskin tasa-arvoa edistävä vaikutuksensa sikäli, että hyvin pieneksi jäänyttä emäntien eläketurvaa tulee tässä parannetuksi. Muistuttaisin myöskin siitä, että ylipäättään keskimääräiset eläkkeet ovat nyt erittäin alhaiset. Siitä syystä ihmettelen ed. Hurskaisen ym. lakialoitetta, sillä sen ratkaisuehdotus olisi varsin kohtuuton ajatellen viljelijäväestön keskimääräistä tulo- ja eläketasoa.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty keskustelua siitä, että suurituloisten maanviljelijöiden pitäisi maksaa enemmän. Olisin siinä yhteydessä muistuttanut, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa kuulemme asiantuntijoiden mukaan Suomesta löytyy 500 sellaista viljelijää, joilla tulo on yli 250 000 markkaa vuodessa. Tämä minusta kuvaa hyvin sitä, mikä täällä on todettu, että viljelijöiden tulotaso on hyvin alhainen.

Ed. Korkeaoja ihan oikein totesi, että kun otetaan huomioon maatalouden markkinointivastuut, joita nyt on maataloudelle lisätty, niin nyt on käymässä niin, että monen viljelijän tulo muodostuu negatiiviseksi. Silti tässä käytetään laskennallista tuloa, jonka mukaan eläkemaksut kannetaan. Se on entistä suurempi taakka viljelijöille ensi vuonna.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

5) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 106
Lakialoite n:o 97
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Maatalousyrittäjien lomitustarpeita ei ole vielä otettu huomioon. Maatalousyrittäjien lomitustarpeita ei ole vielä otettu huomioon.

tokset tuovat selvää parannusta vallitsevaan tilanteeseen siinä suhteessa, että epäselvät ja jopa laillisuuden rajoja hipovat kaksinkertaisen lomituksen järjestelyt saadaan kuriin ja vielä säästöjäkin aikaan.

Hämmästyttävää kuitenkin on tässä tilanteessa, kuten tänä iltana on aiemminkin todettu, että hallituksen hyviltä parannusesityksiltä puuttuu logiikka. Samaa aikaan kun hallitus esittää työttömyysturvan ja sen seurauksena työllisyyskoulutukseen osallistuvien etuuksien heikennyksiä, ehdotetaan maatalousyrittäjien aikuiskoulutukseen osallistumisen vuoksi annettavaa sijaisapua laajennettavaksi.

Sosialidemokraattien mielestä tämän tulisi tapahtua samassa linjassa muiden kanssa, joten sijaisavun laajentamisen tulisi olla vain kaksi päivää. Hämmästyttävää on myös laissa se, että 31 b §:ssä veloitetaan lomautakunta yrityksen karjanhoidon turvaamiseksi järjestämään yrityksen tavanomaisen lomituksen lisäksi tarpeen mukaan myös valvontakäyntejä. Valiokunnassa toimme esiin sen, että varmasti on erittäin tärkeää, että karjanhoitoa valvotaan, mutta mielestämme olisi paikallaan myös, että valvontakäyntejä suoritettaisiin toisaalta myös lomittajan työ- ja palveluolosuhteiden vuoksi ja niiden asianmukaisuuden varmistamiseksi ja samalla myös karjan asianmukaisen hoidon varmistamiseksi.

Tämä esitys ei kuitenkaan valiokunnassa mennyt läpi. Hämmästyttävää on asiallisen valvonnan voimakas vastustus. En yleisesti halua epäillä, että jonkun lain kohdalla ehdoin tahdoin toteutettaisiin lainvastaisia tai vilpillisiä toimia, mutta näin voimakas valvonnan vastustaminen herättää kyllä epäilyt.

Arvoisa puhemies! Lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen esittämään I vastalauseen mukaisesti 9 f ja 31 b §:n kohdalla muutokset.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalousyrittäjien edellytykset osallistua tarpeelliseen aikuiskoulutukseen ovat olleet sidonnaisen yritystoiminnan vuoksi huonot. Ne eivät ole olleet sillä tasolla kuin yritystoiminnan kannalta olisi ollut jo tähänkin mennessä välttämätöntä. Siitä syystä minusta päinvastoin kuin ed. Puisto totesi on välttämätöntä juuri nyt lisätä maatalousyrittäjien edellytyksiä aikuiskoulutukseen osallistumiseen ja päästä vähän lähemmäksi sitä tasoa, mikä muissa ammateissa olevien osalta jo tänä päivänä on toteutunut.

Ed. Puhakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutukseen toteaisiin, että kyllä ihmettelen syvästi, että ed. Puisto arvostelee niin voimakkaasti, koska tämä liittyy ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Huomautan ed. Puhakalle, että vastauspuheenvuorot on käytettävä omalta paikalta.

Puhja: Pyydän anteeksi, arvoisa puhemies! — Minä haluaisin aikuiskoulutuksesta todeta, että kun ajatellaan rakennemuutosta, joka meillä on maaseudulla ja maataloudessa, niin nyt jos koskaan tarvitsemme aikuiskoulutusta. Tässä mielessä esitys on erittäin perusteltu.

Toisaalta toteaisin myös valvonnasta, minkä ed. Puisto toi esille, että minusta maatalousyrittäjätoiminta on yritystoimintaa ja siinä mielessä lomitus toiminnan liiallinen byrokratia sitoo. Se ei pysty toimimaan oikealla tavalla. Minä näkisin, että lakiesitys nyt osaltaan tuo tietynlaista vapautta tähän toimintaan kuin on aikaisemmin ollut ja mahdollisuuksia myös toimia kuntakohtaisesti tilanteiden mukaan.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puistolle muistuttaisin, kun hän sanoi, että aikuiskoulutus työttömillä on vähentynyt, että kuitenkin aikuiskoulutukseen on ensi vuoden budjetissa sekä opetusministeriön että työministeriön hallinnonalalla lisää rahaa yli 900 miljoonaa. Kyllä sen täytyy tuoda mukanaan lisää koulutusmahdollisuuksiakin.

Mitä tulee valvontaan, niin kyllä jousto olisi hyvä maatalouslomituksessakin. Nythän todettiin asiantuntijoita kuultaessa valiokunnassa, että on hyvin paljon ylimääräistäkin byrokratiaa juuri tuntityötä tekevillä maatalouslomittajilla. Kunnassa on maatalouslautakunta ja johtava lomittaja ja kyllä sitä valvontaa on aivan riittävästi. Ei sitä tarvita enää lisää. Kun katsotaan lakia, niin 20 §:ssä pyritään laajentamaan maatalouslomittajan toimintaa sillä tavalla, että jos lomittajan olisi mahdollista tehdä muutakin työtä yrityksessä, niin se on mahdollista karjanhoidon lisäksi. Minusta kontrollin lisääminen tällä tavalla kuin ed. Puisto ehdottaa, on vähän ylimpua.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on jo keskustelussa tullut esille, tässä ehdotetaan aikuiskoulutukseen osal-

listumisen vuoksi oikeutta saada sijaisapua lisätäväksi 12 päivästä 15 päivään. Meidän mielestämme tämä on kannatettava esitys, ja myös tämän asian yhteydessä on sanottava sama kuin edellisen, että on vaikea ymmärtää sosialidemokraattien perusteita lähteä esittämään näitä muutoksia, että parannusta ei voitaisi tehdä. Perustelut osoittavat vain erittäin voimakasta maatalousväestön vastaisuutta, ja nämä muutosehdotukset osuvat aika lailla harhaan.

Tällä esityksellä on tarkoitus perustelujen mukaan säästää 200 miljoonaa markkaa, ja toisaalta tässä on kustannusten lisäyksiä 100 miljoonaa markkaa. Eli kaiken kaikkiaan tämä on säästölaki, mutta on syytä esittää kritiikkiä säästöjä kohtaan.

Nythän tässä, niin kuin jo tuli esille, yhtenä perusteluna on se, että lomautakunnat eivät ole valvoneet suositusten noudattamista tai se on ollut vaihtelevaa. Noin puolet lomautakunnista ei ole edellyttänyt sosiaali- ja terveyshallituksen ohjekirjeessä tarkoitettua etukäteissopimusta. Puolet lomautakunnista ei ole puuttunut ohjekirjeen edellyttämällä tavalla niihin tilanteisiin, joissa molemmat yrittäjät ovat irrottautuneet tehtävistään ohjekirjeen suositusten vastaisesti.

Epäkohtien korjaamiseksi hallitus esittää kokonaan uutta 31 a §:ää. Siinä 1 momentissa todetaan, että ”maatalousyrittäjään, jossa on kaksi vuosilomaan oikeutettua maatalousyrittäjää, järjestetään lomitus niin, että yrittäjät voivat pitää vuosilomansa joko samana tai eri ajankohtana”. Ongelmat ovat paljolti syntyneet siitä, että maatalousyrittäjät ovat ilmoittaneet pitävänsä loman eri ajankohtana, mutta heillä on kuitenkin ollut mahdollisuus irrottautua samanaikaisesti.

Sosiaalihallituksen ohje on nimenomaan säädellyt niitä tilanteita, milloin maatalousyrittäjät voivat irrottautua samanaikaisesti, vaikka vain toinen käyttää lomaoikeuttaan. Silloin on edellytetty mm. sitä, että on tehty etukäteisvalmisteluja tai hankittu sijainen työskentelemään lomittajan apuna. Jos näiden ohjeiden mukaisesti on menetelty, niin tässä ei pitäisi olla mitään huomauttamista.

Meidän mielestämme edelleen tulisi olla mahdollista, että nykyisten ohjeiden mukaisesti voidaan vuosiloma ottaa myös eri ajankohtana. Mutta sepä olekaan hallituksen esityksen mukaan enää mahdollista, vaan 3 momentissa todetaan, että jos yrittäjät ilmoittavat pitävänsä vuosilomansa eri ajankohtana, tulee toisen yrittäjän

työskennellä yrityksen karjataloustehtävissä, mikä tietysti on paikallaan, että tämä on yksi tapa hoitaa tämä asia, tai hankkia itselleen sijainen. Tämä on toinen järkevä tapa hoitaa asia.

Mutta sitä mahdollisuutta, että tehdään etukäteen töitä, ei enää sallita. Sen vuoksi me ehdotamme, että 31 a §:ään otettaisiin myös tämä vaihtoehto niin, että nyt suosituksessa olevat säännökset kirjattaisiin itse lakitekstiin. Tällä tavalla nimenomaan vahvistettaisiin, että mitään säännösten vastaista toimintaa ei tehtäisi. On perusteetonta rajata tätä mahdollisuutta.

Myös on perusteetonta se, että rajataan mahdollisuutta, että yrittäjät voivat ottaa eri aikaan lomansa niin, että jos on alle kymmenen kotieläinyksikköä, niin silloin yrittäjien tulee aina pitää vuosilomansa samanaikaisesti. Meidän mielestämme tämä raja on turhan korkea. Kahdeksan kotieläinyksikköä olisi sopiva raja. Näitä muutoksia ehdotamme siis 31 a §:ään. Kun nämä muutokset ovat laissa ja nimenomaan 3 momentin muutos, mielestämme se edellyttää myöskin lain noudattamisen valvontaa. Ei ole välttämättömyyttä lisätä valvontaa 31 b §:ään, varsinkaan kun se koskee eri tilanteita. En ainakaan näe mitään estettä sille, etteivät lomautakunnat ja virkamiehet kunnassa voisi huolehtia siitä, että lain noudattamista valvotaan myöskin tekemällä tarkastuskäyntejä tilalle.

Meidän mielestämme nykyinen suositusten mukainen tilanne pitäisi mahdollistaa myöskin jatkossa. Tämä on tärkeää myös sen takia, että jo nyt monissa kunnissa on irtisanottu maatalouslomittajia. Kun meillä on näin vaikea työttömyystilanne, pitäisi nyt mahdollistaa se, että siellä, missä tarpeellista työtä on, sitä myös järjestetään, kun lomittajia nyt on saatavissa. Aikaisemminhan tilanne on ollut se, että vaikka olisi ollut halua pitää lomaa, sitä ei ole ollut mahdollista pitää sen vuoksi, että lomittajia ei ollut saatavissa. Nykyinen työllisyystilanne mahdollistaa sen, että lomittajia on saatavissa, ja mielestämme heidän työntekomahdollisuutensa pitäisi säilyttää. Työllisyysnäkökohta on meillä tärkeä tässä muutosesityksessä.

Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön liitetty II vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen esitti puheenvuorossaan ja muutosesityksessään lomitta-

jien kaksinkertaisen käytön laillistamista eli nykyisen käytännön väärinkäytösten laillistamista.

Tiedoksi, että me emme vastusta täydennyskoulutusta, mutta edellytämme tasa-arvoista kohtelua yhteiskunnan kaikille jäsenille.

Ed. Ala-Harja vetosi siihen, että työllistämistä aikuiskoulutusmäärärahoja lisätty. Näillä työttömien luvuilla on syytäkin, ja se ei ole tähän asiaan verrannollinen. On syytä myös ed. Ala-Harjan tiedostaa, että työllistämiskoulutukseen osallistuvien etuuksia heikennetään.

Ed. Puhakka piti hyvin tyypillisen puheenvuoron, jossa ensin, vedotessaan täydennyskoulutuspäivien lisäämiseen, hän esitti maatalousväestön olevan palkansaajia, ja vastauspuheenvuorossaan hän sai jo loppuosassa esitettyä, että maatalousväestö on yrittäjiä, joiden yritystoimintaa ei pidä valvoa. Valvonnan estäminen on kyllä todella hämmästyttävää.

Lopuksi haluan esittää pohdittavaksi ajatuksen siitä, että kun hallitus on säästöjä etsinyt, löytyisikö säästöjä siitä, jos esimerkiksi kunnan kanssa työsuhteessa olevat lomittajat saatettaisiin toimeksiantosuhteeseen.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puistolle vastaan välittömästi. Ed. Puiston puheenvuoro on sikäli hyvin ristiriitainen, että hän aivan oikein edellyttää tasapuolista kohtelua kaikille väestöryhmille. Ed. Puisto, viljelijäväestö valitettavasti on tänä päivänä niin huomattavasti jäljessä jonkun opintovapaajärjestelmän eduista. Nyt puhutaan tässä muutamasta päivästä, kun sen sijaan palkansaajilla on mahdollisuus saada opintovapaata huomattavasti pidemmälle ajalle. Ei voida puhua tasa-arvoisesta kohtelusta, minkä tietysti tulisi olla tavoitteena. Sitä taustaa vasten en todella ymmärrä sitä, että sosiaalidemokraatit näinkin pienen asiaan jaksavat puuttua.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puistolle vielä muistutan, että yhtä hyvin maanviljelysväestö on nyt hankaluuksissa ja työttömyys sitäkin uhkaa. Jos tänä vuonna ja viime vuonna on ollut keskimäärin 50 konkurssia, niin nyt on tulossa 500 konkurssin summa tästä vuosi eteenpäin, tämä on arvio. Silloin yhtä lailla tulee työttömien luukulle maanviljelijöitä, ja hekin tarvitsevat koulutusta ja työttömyysvaroja. Tämä vain tällaisena vertailuna, ettei ole kysymys niin kovin erilaisista ihmisistä. Samat ongelmat on heillä kuin muillakin työtätekevillä ihmisillä.

Ed. Viljanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puisto esitti, että kaikkien väestöryhmien tulisi olla samassa linjassa. Olisin puuttunut myös tähän kysymykseen. Jos nyt omaa karjaansa hoitava ihminen on vuodessa viikkovapaalla ja vuosilomalla 34 päivää, siis 34 päivää vuodessa vapaapäiviä, onko se samassa linjassa olemista? Tässä mielessä ei pitäisi tosiaan puuttua näin pieneen asiaan. Siinä mielessä pitäisi kyllä pyrkiä kehittämään lomitusjärjestelmää niin, että kaikki ihmiset olisivat samassa linjassa, että päästäisiin tässäkin eteenpäin.

Lisäksi ed. Puisto ehdottaa, että kunnallista byrokratiaa lisätään huomattavasti, minkä hänen ehdotuksensa sisälsi. Olen sitä mieltä, että kunnallista byrokratiaa ei pidä enää lisätä. Kun vuonna 1974 tuli lomituspalvelulaki voimaan, viljelijäväestön järjestöt olivat sitä mieltä, että lomituspalvelut olisi voitu hoitaa viljelijöiden omien järjestöjen kautta ilman mitään omia byrokratioita, mutta sosialidemokraatit olivat silloin melkoisissa voimissa ja saivat kuntaan lautakunnat ja suuret määrät viranhaltijoita. Hallintokuluihin menee erittäin paljon, ja hallintokulujen karsimisessa voitaisiin vielä saada lisäsäästöjä tulevaisuudessa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puiston puheenvuoro osoitti, että hän ei ole kuunnellut eikä lukenut eikä ymmärtänyt sitä, mitä vasemmistoliiton vastalauseessa esitetään. Yritin hallituksen esityksen perusteluja lukien selvittää nykyistä tilannetta. On olemassa sosiaali- ja terveyshallituksen suositukset, joiden mukaisesti on mahdollista irrottautua molempien yrittäjien samanaikaisesti, vaikka vain toinen käyttää lomaotteuttaan. Silloin kun suositusten mukaisesti menetellään, ei kenelläkään pitäisi siihen olla mitään huomauttamista. Mutta ongelma on juuri ollut se, että noin puolessa tapauksista on menetelty suositusten vastaisesti. Mekin olemme sitä mieltä, että suositusten vastaista menettelyä ei pidä hyväksyä. Mutta sen sijaan, kun hallitus nyt poistaa myöskin tämän suositusten mukaisen menettelyn osittain, meidän mielestämme sitä, mikä on ollut nytkin täysin laillista ja suositusten mukaista, ei pitäisi rajata. Ainoastaan tätä esitämme. Emme sinukaan esitä kaksinkertaista laitonta lomanpitoa, vaan nimenomaan nykyisten suositusten mukaista toteuttamista.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä on keskusteltu tasa-

arvosta yleensä yritysten ja työväestön kesken, haluaisin ed. Viljaselle sanoa, kun hän sanoi, että on 34 vapaapäivää maatalousyrittäjillä. Mutta, ed. Viljanen, tiedätkö, montako palkallista vapaapäivää on pienyrittäjillä? He eivät kerta kaikkiaan saa minkäänlaista tukea, ja jos he menevät aikuiskoulutukseen, se on pienyrittäjän omasta pussista pois. Vaikka olemmekin hallituksen esityksen kannalla, mietityttää tämä laajennus 15 päivään vuodessa. Ihmettelen, minkälaista aikuiskoulutusta maatalousyrittäjillä on. Se on jäänyt epäselväksi, minkälaista koulutusta heille annetaan vuosittain.

Se on kyllä nippelihommaa, kun täällä sanotaan, että jos on alle kymmenen kotieläinyksikköä, niin pitäisi pitää molempien yhtä aikaa. Tällaiset luvut pitäisi ottaa pois. On se yksi tai kymmenen kotieläinyksikköä, sen pitäisi kyllä olla maatalousyrittäjien omassa valinnassa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei yhden lehmän hoitamiseen kahta tarvita!) — Ei, mutta jokainen sitten omalla järjellensä miettii. — Mutta on se sitten kahdeksan tai kymmenen kotieläinyksikköä, se on kyllä aivan nippelöintiä.

Mutta tasapuolisesti tänäkään esityksen myötä ei ole edetty, jos ottaa huomioon kaikki yrittäjät, mitä Suomessa on.

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähinnä ed. Viljaselle, mutta myös ed. Mäkipään esiin tuomaan asiaan eli siihen, että ydinkysymys on vastaamatta: onko nyt kysymys maatalousyrittäjistä vai palkansaajista? Jos te puhutte 34 lomapäivästä ja vertaatte palkansaajiin, silloin ei pidä puhua yrittäjistä saman asian yhteydessä. Mielestäni olisi hyvä selkeyttää keskustapuolueen käyttäessä näitä puheenvuoroja, kummasta on kysymys, palkansaajasta vai yrittäjästä. Vai valitaan-ko aina se näkökulma, josta parhaimmat edut saadaan?

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puisto ja sosialidemokraatit ovat esittäneet tähän lakiin muutosta, jonka mukaan viranomaisten pitäisi valvoa, miten vuosilomaa tai viikkovapaata käytetään. Minä ihmettelen, että vielä 90-luvulla sosialidemokraatit ovat edelleen sitä mieltä, että isonveljen pitää valvoa ja holhota kansalaisia. Tämä ehdotus, jonka olette tehneet, on aivan käsittämätön.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että pienyrittäjät

ja maatalousyrittäjät ovat erilaisessa asemassa. Se johtuu siitä, että maatalousyrittäjät saavat maataloustulolakiin perustuvan maataloustulosopimuksen mukaan nämä etuudet, jotka sovitaan ja jotka lain mukaan sitten määritetään. Pienyrittäjillähän on kahdeksan päivän vuosiloma, niillä yrittäjillä, joilla on riittävän pienet tulot, pieni yritys ja vähän henkilökuntaa.

Minusta tämä laki olisi aivan tarpeeton tältä kohdalta, niin kuin ed. Stenius-Kaukonen sanoi, jos lakia olisi noudatettu. Mutta nyt kun puolet kunnista ei ole noudattanut lakia ja sosiaalihallituksen ohjeita ja tätä väärinkäyttöä on tapahtunut, minusta on ihan hyvä, että tämä nyt lailla estetään. Mistä se sitten johtuu, sitä voi miettiä. Joka tapauksessa tämä laki antaa nyt mahdollisuuden viettää lomaa joko yhdessä tai erikseen. Aikaisemminkaan isommilla tiloilla ei ole ollut mahdollisuutta kaksinkertaiseen lomitukseen käyttöön niin kuin pikkutiloilla, joten tämä muutos tulee koskemaan vain pieniä tuloja.

Ed. Viljanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että pienyrittäjillä lomaetuedut ovat heikot ja se vaatii tulevaisuudessa kehittämistä. Mutta on myöskin muistettava se, että kyllä hyvin useat pienyrittäjät kuitenkin voivat sunnuntaipäiviä olla tekemättä säännöllistä työtä siis huomattava osa, sanoin. Kyllä on niitä, jotka eivät myöskään tässä mielessä voi vapautua välttämättä. Mutta maatalousyrittäjien vuosiloma koskee ainoastaan karjankasvattajia, ja karja on hoidettava joka päivä, myös sunnuntaina.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta siitä, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseen mukainen lakiehdotus.

Mitä tulee keskusteluun aikuiskoulutuksen määrästä, siitä, että sitä kolmella päivällä pidentäisiin maatalousyrittäjien kohdalta, pidämme sitä, niin kuin ed. Stenius-Kaukonen on tuonut ilmi, erittäin kannatettavana, koska olemme nähneet, että myös muiden yhteiskuntaryhmien aikuiskoulutukseen tulee satsata, tietenkin erityisesti työttömien, jotta aika, jonka he ovat työttöminä, voitaisiin hyödyntää siten, että he tulevaisuudessa selviävät paremmin. Tältä osin ihmettelen, että sosialidemokraatit halusivat mielestäni vähän näpäyttää, että kolme

päivää pois. Minusta se on tarpeeton näpäytys valiokunnassa ja esityksessä.

Mitä tulee valvontaan, jota myös sosialidemokraattien taholta esitettiin, mielestäni hallituksen esityksen 31 b § sisältää riittävän mahdollisuuden valvontakäynteihin. On enemmän semanttikkaa, jos sosialidemokraatit ovat halunneet tänne esitettäväksi: viikkovapaan tai vuosiloman käytön asianmukaisuuden varmistamista. Varmaan samalla, kun käydään karjanhoidon turvaamista tarkistamassa, voidaan katsoa, onko muu asianmukaista. Tämä on vähän asenteellinen linjaus. Se sisältää heti epäilyksen. Epäkohia on toki tullut esille, ja ne aiotaan nyt korjata, mutta ei laissa saisi olla sellaista lähtökohtajattelua, että epäillään väärinkäytöksiä jo ennakoon. Sen takia mielestäni lisäys on tarpeeton.

Ihmettelen myös ed. Mäkipään puheenvuoroa. Hän tuntuu olevan kovin epätietoinen siitä, minkälaista aikuiskoulutusta maanviljelijäväestölle annetaan. En tunne sitä kovin hyvin, mutta uskon, että sille on omaa koulutusta tarjolla. Mutta kai on myös tarkoituksenmukaista, että se hyödyntää samoja aikuiskoulutuspalveluja, jotka ovat kaikille yhteiskunnan jäsenille tarkoitettuja. Näin itse kukin pärjäämme paremmin tulevaisuudessa, kun jatkuvasti kehitämme itseämme ja ylläpidämme ammattitaitoamme.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

6) Ehdotus laiksi Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy — Fonden för Industriellt Utvecklings-samarbete Ab -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 130
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi Helsingissä pidettävien Euroopan turvallisuutta ja yhteistyötä koskevien kokosten yhteydessä toimivasta verottomien tavaroiden myymälästä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 175
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys n:o 193 Amerikan yhdysvaltain kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys n:o 194 laiksi vaatteiden tullittomasta maahantuonnista eräissä tapauksissa

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Yritin tutkiskella lakiesitystä. En ole vielä kukaan varma, olenko käsittänyt sen oikein, mutta jos olen, se on aika huvittava. Tässä hän suomalaisella vaatetusyrityksellä, vaatteiden valmistajalla, on oikeus tuoda tullitta halpavalmistusmaasta vaatteita Suomeen vastaava määrä kuin itse valmistaa. Täällä ne myydään markkinahintaan ja parannetaan kannattavuutta. Jos yleensä puhutaan rasismista, tässä on rasismia. Köyhät ja pienipalkkaiset ihmiset Macaossa, Bangladeshissa tai jossakin muualla tekevät koppinsa hämärässä vaatteita nälkähintaan. Sen jälkeen ne lähetetään Suomeen, jossa porvari myy ne leipänsä pitimiksi markkinahinnoilla. Tämä on oikein todellista rasismia, jos voi olla. En käsitä tätä asiaa ollenkaan. Ymmärrän sen, jos Suo-

meen tuodaan vaatetusmateriaaleja, kankaita ym. sieltä tullitta. Täällä ne kuitenkin tehdään vaatteiksi, tarjotaan työ suomalaiselle työntekijälle, mutta materiaalin puolella saadaan tietynlaista alennusta, joka auttaa tietyssä kilpailukykyisyydessä.

Tästä hän voisi käyttää monenlaisia esimerkkejä, mutta en lähde niitä esittelemään. Riittääköön kiskominen köyhien työntekijöiden selkänahasta suomalaisen vaatetusyrityksen hengissä pitämiseksi. Tämä on todella uskomaton järjestelmä, eikä tällaista asiaa voi missään vaiheessa kannattaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

10) Hallituksen esitys n:o 195 laiksi eräiden väliaikaisesti maahan tuotujen ajoneuvojen tullittomuudesta

talousvaliokuntaan:

11) Hallituksen esitys n:o 196 laiksi sijoitusrahasen lain 27 §:n kumoamisesta

valtiovarainvaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 197 Valmet Oy:n lainojen valtion takauksista

13) Hallituksen esitys n:o 198 eräitä erillisiä palstoja koskevaksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kyseessä ei ole kovin kummoinen asia. Etupäässä tässä on historian siipien havinaa. Mutta kun olen aikoinaan tehnyt itse asiasta kirjallisen ja

ehkä suullisenkin kysymyksen, muutaman sanan voin lausua.

Meillähän on Suomessa vielä se tilanne, että eri kylissä saattaa olla toisessa kylässä olevan maanomistajan omistuksessa aivan pieniä maa-palasia, joilla käytännössä ei ole mitään merkitystä, isojaon aikaiselta ajalta todennäköisesti jopa sillä tavalla, että toisessa kunnassa saattaa olla toiseen kuntaan kuuluvan talon omistamia pieniä maaläimäreitä.

Kuitenkin tilanne on ollut se, että näitä ei ole voitu pakkolunastuksen tyylisesti ottaa ja siirtää rajanaapurin maihin, vaikka siihen olisi ollut halukkuuttakin. Mutta nyt laki on niin muutettu, että jos rajanaapuri haluaa tällaisen maan ostaa, se on käyvästä hinnasta pakko myydä. Näin ollen tällaiset toisessa pitäjässä olevat muutaman hehtaarin tai muutaman kymmenen aarin maaläimäreet tulevat oikeaan käyttöön.

Sekin asia on todettava, että siitä kunnasta, jossa päätila on, joudutaan tekemään naapuri-kuntaan vielä veroilmoituskin vuosittain muuta-man aarin vuoksi, jota asiaa ei ole voitu korjata.

En väitä sitä, että asia olisi ed. Aittoniemen kyselyiden pohjalta lähtenyt liikkeelle, mutta toivon sitä. Tietysti on mukavampi nukkua, kun illalla miettii, että minäkin olen jotakin aikaiseksi saanut. Minä vain lasken tämän, rouva puhemies, ihan omaksi hyödykseni.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

14) Ed. Mäkelän ym. lakialoite n:o 101 siviilipalveluslaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin puolustusvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mäkelä: Rouva puhemies! Eduskunnassa on parhaillaan valiokuntakäsittelyssä hallituksen esitys siviilipalveluslaiksi. Tämän hallituksen esityksen on tarkoitus korvata tällä hetkellä määräaikaisena oleva laki aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta. Hallituksen esitys pyrkii monilta kohdin helpottamaan ja

liberalisoimaan nykyistä lainsäädäntöä. Paineita tämän kaltaiseen toimintaan on tullut mm. totaalkieltäytyjien, rauhanjärjestöjen ja muiden tämän kaltaisten ryhmittymien taholta. Lisäksi valtioneuvostossa näyttää olevan lukuisia sellaisia henkilöitä, joiden mielestä maanpuolustus normaalina asevelvollisuutena ja siviilipalvelus voitaisiin täysin rinnastaa toisiinsa. Nämä näkökannat huomioon ottaen ei ole mitään ihmettelemistä siinä, että hallitus antoi nyt käsitellyssä olevan kaltaisen esityksensä siviilipalveluslaiksi.

Me SMP:ssä katsomme, että normaalin aseellisen varusmiespalveluksen asevoimissa tulee olla ensisijainen kansalaisvelvollisuuden täyttämismuoto nuorille miehille. Tämän lisäksi tulee luonnollisesti jo kansainvälisten sopimustenkin nojalla taata mahdollisuus suorittaa kansalaisvelvollisuus joko aseettomana tai siviilipalveluksena. Siviilipalvelukseen ei mielestämme kuitenkaan tulisi kenenkään päästä hallituksen esittämällä tavalla eli pelkästään ilmoittamalla halukkuutensa vedoten joihinkin epämääräisiin syihin. Katsomme, että kunkin hakijan vakaumus tulee edelleenkin tarkasti tutkia ja punnita ja vasta tämän jälkeen hyväksyä hänen anomuksensa siviilipalvelukseen, mikäli perusteet katsotaan riittäviksi.

Siviilipalvelus ei saa olla eikä siitä saa tehdä automaattista asevelvollisuuden välttämiskeinoa, vaan sen tulee pysyä tiukasti rajattuna erittäin painavien eettisten näkökohtien perusteella myönnettynä etuoikeutena.

Siviilipalveluksen tekeminen lähes saman pituiseksi normaalien asepalveluksen tai ainakin alipäällystökoulutuksen suorittamisen kanssa ei ole mielestämme oikein. Ei voida millään verukkeella väittää, että 12—14 kuukauden mittainen siviilipalvelus olisi rasitukseltaan saman suuruisen kuin esimerkiksi alipäällystökoulutuksen saaneen varusmiespalveluksen suorittaneen henkilön. Näin on varsinkin siksi, että hallituksen esityksessä pyritään siviilipalvelusmiehistä tekemään käytännössä valtion kuukausipalkkaisia työntekijöitä tietyllä työajalla.

On täysin käsittämätöntä, että siviilipalvelusmiehille taattaisiin kahdeksan tunnin säännöllinen päivittäinen työaika ja samalla 40 tunnin viikottainen työaika. Tällöin he käytännössä olisivat kuin siviilityössä pelkästään normaalia pienemmällä palkalla. Kun lisäksi hallituksen esityksessä esitetään siviilipalveluspaikkojen laajentamista lähes kaikkiin mahdollisiin järjestöihin ja laitoksiin, avautuu siviilipalvelusmiehille

käytännössä mahdollisuus suorittaa palveluksensa lähes poikkeuksetta siviilityöpaikassaan. Tätä menettelyähän on tähänkin saakka suosittu useiden laitosten toimesta.

Mielestäni siviilipalvelusmiesten palveluksen kokonaisrasituksen tulee olla vähintäänkin yhtä suuri kuin normaalin asevelvollisuuden suorittaneiden henkilöiden. Näin ollen siviilipalvelusajan tulee olla vähintään kaksinkertainen kuten tällä hetkellä verrattuna normaaliin asepalvelukseen. Fyysiseltä rasittavuudeltaan samoin kuin henkisesti kannalta katsoen on asevelvollisuus olennaisesti siviilipalvelusta raskaampaa. Näin ollen tämä ero täytyy kuroa umpeen palveluksen pituudessa. Lisäksi ei voida ajatella sitä, että kahdeksan tunnin päivittäinen työaika voisi koskea sen enempää asevelvollisuuden suorittamista kuin siviilipalvelustakaan. Tehtävä on velvollisuuden täyttämistä, jossa tunteja ei voida laskea.

En puutu yksityiskohtaisemmin niihin moniin ongelmiin, joita siviilipalvelusjärjestelmässä on tällä hetkellä. Ongelmia tulee jatkossa olemaan entistä enemmän, mikäli hallituksen esittämä liberalisointilinja toteutuu. Puutun kuitenkin erääseen räikeään yksityiskohtaan, joka on jo tällä hetkellä häiritsevä monissa siviilipalveluskoulutuskeskuksissa.

Olen useista luotettavista lähteistä ja jopa omin silmin voinut havaita — onhan meillä Keski-Suomessa siviilipalveluskoulutuskeskus, siellä vieraillessa — että siviilipalveluskoulutuksessa suoritettava nk. peruskoulutusjakso ei täytä kaikkia sille asetettuja tavoitteita. Se näky, joka siellä keskellä päivää koulutuspäivän aikana näin, ei todella hyväillyt silmiä. Useissa tapauksissa on karua todellisuutta se, että siviilipalveluskoulutuskeskukset ovat muodostuneet nuorten miesten juopottelupaikoiksi. Koulutukseen liittyville pakollisille luennoille pääsee yön huvittelujakson jälkeen murto-osa miesvavuuteen kuuluvista henkilöistä. Näin ollen koulutuksen sisältö ja ennen kaikkea kattavuus jäävät erittäin vähäisiksi. Herääkin kysymys siitä, onko tällä hetkellä laissa oleva virkavastuu koulutuksen sisällöstä ja onnistumisesta koulutuskeskuksen vastaavan henkilön taholta liian suppea ja ylimalkainen.

Mielestäni voidaan vähintäänkin vaatia sitä, että siviilipalveluksen peruskoulutusjaksoon kuuluva osuus suoritettaisiin nuhteettomasti ja tunnollisesti, kuten asevelvollisuuden peruskoulutusjaksoissakin varmasti tapahtuu. Valvonnan ja kurin tulisi olla moitteetonta, vaikka aseellista

koulutusta ei annetakaan. Mikäli näin ei tapahdu, tulee väistämättä mieleen ajatus, ettei siviilipalveluksen ole tarkoituksaan olla todellista kansalaisvelvollisuuden täyttämistä ja koulutautumista vaan ainoastaan kansalaisvelvollisuuden kiertämistä ja ajan tappamista.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä on tehnyt oman rinnakkaisaloitteensa siviilipalveluslaiksi. Siinä on pyritty korjaamaan useita niitä epäkohtia, joita olen edellä maininnut. Mielestämme Suomeen ei tulisi luoda liberaalisuuden hengessä sen kaltaista lainsäädäntöä, jolla saatetaan osa nuorista miehistä toisiin nähden eriarvoiseen asemaan. Tämä on omiaan tuomaan kansalaisten keskuuteen sellaisen ajatuksen, että velvollisuuksista on mahdollisuus luistaa, kunhan sen taidon vain osaa.

Katson, että siviilipalveluslain tulee olla riittävän tiukka ja aukoton sekä siviilipalvelukseen pääsemisen täytyy perustua vahvaan vakaumukseen ja eettisiin näkökohtiin.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Varusmiespalvelun käyneenä HämRjP:ssä varsin hyvin tiedän, miten rasittavaa varusmiespalvelus kahdeksan kuukauden ajalla on. Suurin osa siitä ajasta on armeijan kielellä sanottuna luumuilua, joka tarkoittaa hyvin rentoa varuskunnassa oloa, joka tavallaan kuuluu myös siihen koulutukseen. Mielestäni siviilipalvelus ei saa olla rangaistus, ei missään tapauksessa. Se ei saa olla rangaistus. Ihminen, joka kieltäytyy ottamasta käteen asetta, jonka tarkoituksena on tappaa lähimmäinen, tappaa ihminen, on oikeutettu suorittamaan siviilipalvelustaan semmoisessa paikassa, mikä vastaa ihan normaalia elämää. Se on mielestäni aivan oikea lähtökohta. Täytyy muistaa se, että asepalvelus tarkoittaa toisen tappamista ja siihen opiskelua. Nyt kaikki me, jotka olemme käyneet armeijan, olemme huom! siviilissä, olemme reservissä. Sen johdosta täytyy kunnioittaa niiden henkilöiden ajatuksia, jotka eivät suostu ottamaan asetta vastaan.

Mitä tulee rasittavuuteen ja ajatukseen rangaista siviilipalveluksessa olevaa henkilöä sillä, että häntä simputetaan siviilissä yhtä paljon kuin armeijassa olevia varusmiehiä, se väittämä ei lainkaan pidä paikkaansa, koska varusmiespalvelus ei fyysisesti ole raskasta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! En muista, oliko se alikersantti Lahtinen, joka Tuntemattomassa sanoi, että kun ampuu, siinä täytyy olla tappamisen tarkoitus. Näinhän sodassa on. Sodan kylmä laki on se. Kun sota syttyy ja maata joudutaan puolustamaan, siinä on tappamisen tarkoitus, valitettavasti. Toivottavasti semmoista ei koskaan tule.

Tietysti sellaisille henkilöille, jotka eettisesti katsovat, että he eivät voi olla tappamisessa mukana, on suotu tällainen mahdollisuus. Mutta ei se saa merkitä sitä, että siviilipalveluksesta tehdään lepokoti, koska tänäkin päivänä vielä aseellinen palvelus on aika ankaraa hommaa, sikäli kuin olen nuorten miesten kanssa keskustellut. He sen toki kestävät suuremmaksi osaksi, mutta toisaalta siviilipalveluksessa, sikäli kuin minäkin olen kuullut ryhtymättä nyt luettelamaan, on valtaosin palvelus lepokodinomaista, jopa sen tyyppistä, että sitä ei kannata tässä tuoda esiin. Olen monta kertaa sitä kyllä sanallisestikin kuvannut.

Kyllä tilanne on se, että joko todellisista eettisistä tarkoituseristä tai sitten lintsaushalusta — sitähan ei voida aina niin varmasti sanoa — annettakoon se mahdollisuus siviilipalvelushille, mutta kyllä heidän täytyy kantaa se sama rasitus kuin niidenkin, jotka suorittavat asepalvelusta. Asepalvelus on rankempi sinä aikana, kun se on. Siviilipalvelusmiehillä täytyy olla riittävästi pidempi aika, jolloin sinne ei hakeudu kuin sellaisia, jotka ovat todella eettisesti sitä, mitä väittävät.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi oikeastaan osittain jo puhui siitä, mistä aioin ed. Rädylle puhua. Jos todetaan, että nuorella miehellä on todella vahva eettinen vakaumus, hänellä on mahdollisuus palvella aseettomassa palveluksessa ja näin osallistua kuitenkin isänmaan puolustustehtävään, vaikkakin aseetta.

Kun todella olen käynyt Keski-Suomen siviilipalveluskoulutuskeskuksessa, kyllä se lepokodinomaiselta toiminnalta näytti. Keskusteltuani siellä olevien sivareiden kanssa en kyllä millään muotoa ainakaan siitä joukosta löytänyt sitä syvää vakaumusta, joka olisi estänyt näitä henkilöitä tarttumasta aseeseen tai menemästä aseettomaan palvelukseen ja näin täyttämästä nuorille miehille kuuluva velvollisuutta.

Mitä tulee taas ajan pituuteen, edelleen sanoisin ed. Rädylle, että en voi hyväksyä sitä, että saman ikäiset nuoret kaverit olisivat täysin eriar-

voisessa asemassa keskenään: Toiset tekisivät siviilipalvelusmiehenä mukavia hommia lupsakkaissa oloissa ehkä viinan varjollakin kahdeksan tuntia päivässä, ja nuoret ryhdikkäät kaverit rämpisivät metsässä ympäri vuorokauden tai ainakin joka tapauksessa pitemmän päivän kuin kahdeksan tuntia.

Sitä paitsi kun nuori menee suorittamaan asevelvollisuuttaan, hän joutuu kieltäytymään monista asioista. Muun muassa monet joutuvat siirtämään opiskeluaan tai muuta. Sivarit opiskelevat samalla ja tekevät kaiken maailman sivubisnestä ja elävät ns. normaalielämää, johon ryhdikkäillä varusmiehillä ei ole mahdollisuutta.

Ed. Suhonen: Herra puhemies! Henkilökohtaisesti minulla on hyvin paljon kokemusta aseettomasta palvelusta. Isäni on ollut viisi vuotta sodassa aseettomana, mutta puolustanut isänmaata aseettomana. Veljeni on palvellut aseettomana, molemmat uskon takia. He palvelivat kuitenkin asepuke päällä isänmaata puolustaan ja kunnioittaen. Sanoisin ed. Rädylle sen, kun hän sanoi, että kahdeksan kuukautta oli hänelle liian ankara, että minäkin olen kahdeksan kuukautta ollut armeijassa palveluksessa ja kaikki me, jotka olimme henkisesti tasapainoisia, kestimme sen hyvin, mutta henkisesti tasapainottomat ihmiset eivät kestäneet sitä. Minä valitin sitä, että ed. Rätty on kärsinyt siellä.

Ed. Rätty: Arvoisa puhemies! Olin varusmiespalveluksessa varusmiestoimikunnan puheenjohtajana. Todellakaan en kärsinyt, vaan päinvastoin nautin suunnattomasti siitä armeijan mentaliteetista, mikä HämRjP:ssä vallitsi, mutta se, mitä minä vastustan, on se, että siviilipalvelus olisi rangaistus. Esimerkiksi erittäin hyvä läheinen työtoverini joutui siviilipalvelukseen, ja hänet komennettiin mielisairaalaan töihin, ja hän oli itse mennä sekaisin, ja häntä vain simputettiin lisää, lisää ja lisää. Todella oli kysymys siitä, että häntä ikään kuin rangaistiin siitä, koska hän oli siviilipalveluksessa. Lähtökohta on minusta aivan väärä. Sen johdosta on minun mielestäni aivan oikea lähtökohta se, että ne, jotka eivät suostu ottamaan asetta vastaan, voivat opiskella kaikessa rauhassa ja valmistautua yhteiskuntaan parhaalla mahdollisella tavalla. (Ed. Suhonen: Ja ryypätä!) — Ryypääminen on ihan hyvä asia välillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

15) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 189)

16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 187)

17) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 7 (HE 182)

18) Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 (HE 169)

19) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 115)

20) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13 (HE 116)

21) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14 (HE 117)

22) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 125)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen